Namık Kemali anarken

Sevdikleri - Sevmedikleri

O, herkesin titrediği Abdülhamidin huzurunda bile hakikati söylemekten çekinmezdi

Yazan: Hasan Adnan GİZ

Teşekkür olunur ki bugün en küçük çocuklar bile onun en çok neyi sevdiğini hakikî manasile öğrenmiş bulunuyor.

Namık Kemal gibi beşikten mezara kadar yalnız bir aşkı, bir gayeyi terennüm eden kahraman bir şaire cihan edebiyatında bile nadir tesadüf olunur. Hâmidin dediği gibi, bizde vatan muhabbeti Namık Kemale kadar uhrevî bir hisli. O bu mistik duyguya yepyeni bir heyecan ve hayatiyet manası verdi. Kemalin şahsî muhabbet ve husumetlerinde bile yalnız vatan ve millet kaygusu hâkimdir. O yurduna faydalı bulduğu her şeyi sever ve - saltanat mevkiinde dahi olsa - memlekete zararlı gördüğü her şahsı ezmek ve devirmek isterdi. Kemal en ziyade riya ve müdaheneden nefret ederdi. En sevgili dostu Ziya Paşayı bile Abdülâzize yazdığı kasideler yüzünden fena halde hırpaladı.

Bir gün Abdülhamidin sarayında mızıkai hümayunu dinliyorlardı. Hünkâr:

— Mızıkayı ıslah ettim, siz nasıl buluyorsunuz Kemal Bey? diye sordu.

O:

— Fena değil efendim!. cevabını verdi. Bu sırada huzurda bulunan damad Mahmud Paşa, riya dolu bir hisle Kemali tenkid etmek istedi:

— Fena değil ne demek! - dedi - Mızıkai hümayun gibi bir mızıka takımı Avrupada bile yoktur!

Kemal Bey gibi bir adam böyle bir müdahene karşısında susamazdı. Nitekim Paşaya lâzımgelen cevabı vermekte gecikmedi:

— Mızıkai hümayun gibi orkestralar Avrupanın kafeşantanlarında bile vardır. Padişah huzurundayız. Padişaha yalan söylemek olmaz.

Kemal Osmanlı hükümdarları arasında en çok Sultan Selimi sever, merd ve yiğit bulduğu o hükümdarın daima takdirhanı olurdu.

Gene bir gün Abdülhamidin yanındaydı. Vatan şairinin mahlû biraderi ile münasebetini hatırlayan vehimli Padişah şöyle garib bir sual sordu:

— Kemal Bey, beni mi çok seversiniz, yoksa biraderi mi?

Kemal derhal kısa ve kestirme bir cevab verdi:

— Sultan Selimi Padişahım!.

Halbuki böyle bir sual karşısında kim olursa olsun her halde mülâyim bir cevab verir ve henüz mahiyetini belli etmeyen Padişahın tevecchünü kaybetmek istemezdi. Abdülhamid, Kemali elde etmek için çok uğraşmış fakat bu müthiş adamın hiçbir rütbe ve ihsanla tebdili meslek etmiyeceğini anladıktan sonra İstanbuldan uzaklaştırmaya karar vermişti.

Kemal Bey, muasırı olan şairler arasında en ziyade Hâmidle Ekremi severdi. Bilhassa Hâmid Beyin yüksek zekâsını ilk defa o takdir etmişti. Ona: «Seni muhatab etmek için adından büyük bir kelime bulamıyorum Hâmid! - diyordu - Allah zihnini güneş kadar parlak yaratmış. Çalış, çalış! Ben edebiyatı Osmaniye için tasavvur ettiğim ulviyatı bin türlü hissiyatla karıştırdım; âsarımı istediğim dereceye getiremedim. Bakalım sen getirebilir misin? Getirebilirsen milletin mürebbiyanı irfanından madud olursun. Ben daima Şinasiyi yadedebildiğim gibi sen de Kemali yadedersin!».

Edebiyatta üstadı Şinasi ise siyasiyatta en beyendiği sima Reşid Paşa idi.

Kendi havarileri arasında en çok Ebüzziyayı, Reşad ve Nuri Beyleri, pek şayanı dikkat bir sima olan Manastırlı Rifatı, Zeynelâbidin Reşidi ve Nâzımı[*] severdi. Buna mukabil Ali Suavi ile Ahmed Mithattan son zamanlarda hiç hoslanmazdı. Bir mektubunda: «Biz İbni Sina gibi, İbni Kemal gibi, Hombold gibi bir âlim gecinmeye kalkışırsak haddimizi bilmemiş ve Mithatlar, Suaviler gibi şarlatanlara bu yolda şerik olmuş oluruz.» diyordu. Namık Kemalin hiç sevmediği bir adam varsa o da şair Nevresti. Zavallı bir divaneden başka birşey olmıyan Nevres bir şiirinde Kemal Beye hücum etmişti. Bu hücumun cezasını Ziya Paşa ile beraber «Tahribi Harabat»ta çekti. Kemal, genc Osmanlıların can düşmanı Âli Paşadan nefret ettiği kadar Abdülhamidin ilk müstebid icraatına alet olan Cevdet ve Ahmed Vefik Paşalardan da hoşlanmazdı. Zeynelâbidin Reşide yazdığı bir mektubda Cevdet Paşa aleyhinde ağır ithamlar vardır.

Divan şairleri arasında, üslûbunu gençliğinde meşk ittihaz ettiği Nef'i ile Nedimi beyenirdi. Bununla beraber eski şiirin o çözülmez kaidelerini, manasız kelime oyunlarını, İran mukallidliğini hiç sevmiyordu. Avrupa edebiyatını tetkik ettikten sonra Nedim ve Nef'iden bile soğumaya başladı:

«Elvermedi mi Nedim ve Nef'i?
«Şitirin bize var mı hiç nef'i?
«En parlağı en büyük yalandır.
«Doğrusunu bul beni inandır.

O edebiyatta faydalı olmayı, halkı tenvir etmeyi, açık ve sade bir lisan kullanılmasını istiyor ve bunda muvaffak olamayınca kendini bile tenkid ediyordu. Hâmide yazdığı bir mektubda şöyle der:

«... Tezyini elfaza olan şevkini söylüyorsun. Bu ifaden bana vicdanımı tasvir demektir. O itiyadın Allah belâsını versin! Babama mektub yazarken bile münasebetsiz bir kafiye yapmaktan kurtulamıyorum. Gönlümce güzel söz, frenk gelinlerinin tel fistanı gibi gayet sade, gayet tabiî olmalı, hattâ o tel fistanlar setrettiği vücudün pembe rengini nasıl hayal, meyal gösterirse lâfzın rikkati de havi olduğu nükteleri dikkatli bir nazar karşısında bütün, bütün ihfa etmemeli.»

Kemal uyku ve istirahati sevmez, daima faaliyetten zevk alırdı. Kendi karihasından doğan:

Mevta yaraşır var ise rahat döşeğinde
İkdamü mesai gerek erbabı hayata
Beyti ayni zamanda onun hayat formülü idi.

Hayatını daima istihkar eden aziz vatan şairimiz, vatan için her zaman ölmeye hazırdı; fakat ölmeden evvel milletini biraz mes'ud görmek istiyordu. Ne yazık ki, 93 felâketini de gördükten sonra gözlerini yumdu. Onun ne kadar bedbaht, ne kadar mahzun öldüğünü hatırladıkça, «Ah mümkün olsaydı da Türk milletinin bu mes'ud günlerini görseydi!» demekten kendimi alamıyorum.

Vatan şairinin hakikî değerini takdir için, yalnız tercümei halini ve birkaç şiirini değil, hattâ bütün eserlerini okumak dahi kâfi gelmez. Yaşadığı devir, içinde bulunduğu şartlar ve bu muhite rağmen hayatı düşünülürse Namık Kemalin hakikaten çok yüksek ve fevkalbeşer denecek derecede cesur bir insan olduğu anlaşılır.

Zannedersem, onun yaşadığı devirde o devre tekaddüm eden üç asır içinde:

Sipihrin bahtını, ikbalini hep payimal ettim.
Hamiyyet meslekinde terki evlâdü iyal ettim.
Hayatımdan müazzezken vatandan infisal ettim.
Sebatü azme mânî bir deni dünya mı kalmıştır?

Diyebilen ikinci bir babayiğit yoktu!.

Hasan Adnan Giz

[*] Sonradan Beyrut valisi olan Nâzım Paşa ki sekiz sene evvel «Cumhuriyet» te hatıratı çıkmıştı.

Esrar taşıyan Bursa yolcuları

Gümrük muhafaza ve emniyet kaçakçılık bürosu memurları Bursanın aşağı Derler köyünün muhtarı ve iki arkadaşının vapurdan çıktıkları sırada eşyalarını aramışlar ve 22 kilo esrar bulmuşlardır.

Doğru değil mi?

Ramililerin otobüs derdi

Ramililer namına müteaddid imza ile acıklı bir mektub aldık:

«Eskiden nahiyemizi şehre bağlıyan tam dokuz otobüs vardı. Bu miktar azala azala tek otobüse indi. O da bir haftadır ancak intizamsız seferler yapabiliyor. Şimendiferimiz, vapurumuz, tramvayımız yok. Bu kışta kıyamette sabah, akşam halkımız yollarda perişan oluyor. Yalnız Üniversiteye, liselere, orta okullara gidip gelen erkek ve kız üç yüz evlâdımız var. Bu vazallıların hali büsbütün merhamete şayandır. Hiç olmazsa Edirnekapı ile nahiyemiz arasındaki kısa hatta otobüsle gidip gelmemize imkân verilse biz gene razıyız.

Bu vaziyet karşısında Belediyemizin - bir çare bulamadığı takdirde - aralarında diğer nakliye vasıtaları mevcud mıntakalardaki otobüslerden bir kısmının Rami ile Edirnekapı arasında sefer yapmalarını temin etmesi lâzımdır, diyoruz.

Doğru değil mi?

Bir katilin davasına başlandı

Dünkü celsede şahidler feci cinayetin tafsilâtını anlattılar

Bir müddet evvel, Ortaköyde Pişmişoğlu sokağında 86 numaralı evde, beraber yaşadığı tütün işçisi Haceri öldüren gene tütün işçisi Faik Hüseyin oğlu, İstanbul birinci ağırceza mahkemesine verilmişti. dün bu muhakemeye başlanmıştır.

Tahkikata göre, suçlu, cinayet sırasında beş ay beraber yaşadığı Haceri son derecede kıskanmakta ve kadının, evvelce iki sene birlikte oturduğu Kemal bir türlü unutamadığını, onunla mektublaştığını ve buluştuğunu sanmakta idi. Bu kanaatle, bir gece kadının vücudünü bıçakla delikdeşik eden Faik, suçunu ikrar yollu verdiği eski ifadelerine karşı, dün mahkemede «Ben, kendime malik değildim, hiç birşey hatırlamıyorum» demiştir.

Mahkemede şahid olarak Beşiktaş komiser muavini 88 numaralı Ahmed Aydınla cinayetin işlendiği evde kiracı olarak oturanlardan 12 yaşında Zehra, annesi Ayşe ve öldürülen Hacerin anası Nebiye dinlenilmişlerdir. Şahid ifadelerine nazaran, cinayetten birkaç gün evvel, Hacer, aldığı «Kemal» imzalı bir mektubu, Zehra ismindeki küçük kıza okutmuştur. Mektub «Dolmabahçe sarayı önünde seni saat onda beklerim» mealindeymiş. Hacer, mektubda yazılanları öğrenince, «aman, bu adam da benim yuvamı bozmak mı istiyor, nedir» diyerek, mektubu yırtmıştır.

Vak'a gecesi de, Faik, yanında Hacer ve Nebiye bulunduğu halde, Zehranın yattığı odaya gelmiş, kızı uyandırmış, mektub mealini tekrarlatmıştır. Böylece aralarında hafiften bir kavga başlamıştır.

Odada bulunan Zehranın ağabeysi Osman, «mademki randevuya gitmemiş, sen de işi uzatma» diye, hâdiseyi yatıştırmak istemiş, fakat buna rağmen, Faik işi uzattıkça uzatarak bir aralık Hacerin «Ben seninle ayni odada yatmaktan korkuyorum» demesi üzerine büsbütün hiddetlenmiştir. Bu hiddetle bıçağını çektiği gibi kadını kanlar içerisinde oradaki yatağa sermiştir. Hatta kadın öldükten sonra da, «Eğer ölmediyse, işini tam bitireyim» diye tekrar odaya dönmüş, fakat kiracı Ayşenin oğlu Osman «Öldü, daha nesini öldüreceksin» diye kendisini önlemiştir.

Mahkemede, şahidler tarafından vakanın cereyanı bu suretle anlatılırken, Faik, boyuna «Hacer bana sövdü, beni kovdu, o ciheti saklıyorlar» diye itirazda bulunuyordu. Muhakemenin devamı, başka bazı şahidlerin çağırılmasına bırakıldı.

Garib bir dava

17240 numaralı bilet kaç kisiye aiddi?

30 ağustos Zafer bayramı piyangosunda alınan bir bilet etrafında dava açılmıştır. Davacı Şarbonun iddiasına göre, dava ettiği Nazaret'le müsterek olarak, bir bilet almışlar. Bilet, 17,240 numaralıdır ve keşidede 5,000 lira kazanmıştır. Lâkin bileti muhafaza eden Nazaret, ikramiyeden Şarbo'nun hissesine düşen parayı kendisine vermemiştir.

İstanbul birinci asliye ceza mahkemesinde başlıyan muhakemede, davacı vekili İhsan Mukbil Ben, müekkilinin davasını bu şekilde anlatmış ve emniyet suiistimal iddiasını ileri sürmüştür. Buna karşı Nazaret, «bileti yalnız ben aldım, aramızda ortaklık yoktur» demiştir. Bayile kâtibi şahid olarak dinlenilmişler. muhakemenin devamı, başka bazı şahidler için kalmıştır.

Şehir ve Memleket Haberleri

Nakil vasıtalarında halka yeni kolaylıklar bulunuyor

Tramvay durakları ve iş saatleri ayarlanacak; arabaların eksikleri haricden temin olunacak; otobüsler ısmarlanacak

Evvelki günkü nüshamızda halkın nakil vasıtaları bulmakta sıkıntı çektiğinden ve bilhassa sabahları erken iş başına gitmek mecburiyetinde olanların tramvay tevakkuf mahallerinde birikip durmakta olduklarından bahsetmiştik. Havaların da soğuması üstü açık yerlerde tramvay bekleyenleri müşkül vaziyete sokmaktadır. Bu hali gözönüne alan İstanbul Belediyesi keyfiyeti tetkik ve icab eden tedbirleri almak üzere Belediye reis muavini Lûtfi Aksoyun başkanlığında bir komisyon teşkil etmiştir. Elektrik, tramvay ve tünel işletmeleri müdürü Hulki Eremle Emniyet müdürlüğünden ve tramvay idaresi murakıblarından teşkil edilen bu komisyon bugünlerde toplanacak, hangi hatların kaldırılabileceğini ve başkaca ne gibi çarelere başvurulabileceğini araştıracaktır. Bilhassa mecburî tevakkuf mahalleri arasında bulunan ihtiyat tevakkuf mahallerinin kaldırılması düşünülmektedir. Bu suretle arabalar daha hızla gidebilerek sefer adedini artırabileceklerdir.

Tramvayların eksikleri

Tramvay idaresine lüzumu olan bazı maddelerin, bu meyanda ray ve sairenin serbest dövizle tedariki için alâkadar firmalara başvurulmuştur. Diğer taraftan Devlet Demiryolları idaresi kendi ambarında mevcud raylardan verebilirse bunlar Üsküdar hattında kullanılacak ve oradaki raylardan bir kısmının İstanbul tramvay yollarındaki eski raylarla değiştirilmesine imkân hasıl olacaktır. Bilhassa sabahları tesadüf edilen izdihamın önüne geçmek için memurların mesaiye başlama saatinin değiştirilmesine lüzum gösterilmektedir. Bu suretle talebe ile memurlar ayni saatte yola çıkmamış olacaklardır.

Tünelin kablosu

Tünelin cer kablosunun değiştirilmesine lüzum olduğu murakıbların raporunda bildirilmişti. Tramvay idaresi İngilterede bu çeşid kablolar imal eden bir kumpanyaya müracaat etmiştir. Maamafih şimdiki kablonun daha üç aylık ömrü vardır. Bununla beraber tünelin daimi surette firen tertibatı mevcud olduğundan endişeye mahal yoktur ve hiçbir tehlikenin de melhuz olmadığı beyan edilmektedir.

Yeni tramvay tarifesi

Tramvaylarda birinci mevki için yedi, ikinci mevki için beş kuruşlu ve bütün hatlara şamil olmak üzere yeni bir tarife tatbik edileceği yazılmıştı. İdare bu hususiaki esbabı mucibe lâyihasını hazırlıyarak Nafıa Vekâletine göndermiştir.

Gündüz yanan lâmbalar

Gündüzleri sokaklarda bazı lâmbaların yanmakta olduğu görülmektedir. Yaptığımız tahkikata nazaran bu bazı lâmbalardaki ampullerin kuvvetini denemek üzere yakılmaktadır.

Otobüs siparişi

Belediyenin serbest dövizle otobüs satın almasına müsaade edilmesi üzerine bazı Amerikan firmaları Tramvay ve Elektrik İdaresine müracaatle otobüs satmak teklifinde bulunmuşlardır. Bu teklifler tetkik edildikten sonra en muvafıkile bir anlaşma yapılacaktır.

Hududlarda bizi bekleyenlere yardım

Kızılay Kurumu dün bir beyanname neşretti

Kızılay Kurumu İstanbul kaza teşkilâtı halka birer beyanname neşrederek sınırlarımızı bekliyen kahraman askerlerimize hediye vermek hususunda İstanbul halkının müsabaka edercesine hamiyet gösterdiğini, fakat kış basmış olduğundan bu işte geç kalınmış olduğunu ve hediyelerin biran evvel Kızılay şubelerine teslim edilmesi lüzumunu tebarüz ettirmiştir. Beyannamede hediyelerin askerlerimize sür'atle gönderilmesi takdirinde faydalı olacağının gözönünde tutulmasına ve ancak bu suretle Türk askerine şükran borcumuzun kısmen olsun ödenmiş olabileceğine işaret edilmiştir.

Bu beyanname evlere ve halka dağıtılmıştır.

MAARİFTE

Askere giden Üniversite müdavimlerinin vaziyeti

Askerlik vazifesini yapıp da Üniversiteye devam eden memurlardan bazıları staja çağırıldıkları için imtihanlara girememişlerdi. Bu gibi talebelerin tâbi olacakları muamele hakkında yeni bir karar verilmiştir. Bu karara göre, stajda bulundukları müddet zarfında talebelik ve imtihan haklarını zayi etmiyecekler, terhisten sonra Üniversite Rektörlüğü bunların vaziyetlerini ayrı ayrı tetkik ederek karar verecektir. Şimdiki halde hiç bir muamele yapılmıyacaktır.

MÜTEFERRİK

Hastalara gitmiyen doktorlar

Resmi vazifeleri olan bazı doktorların otomobilsizliği ileri sürerek hastalara gitmemekte oldukları hakkındaki iddialar üzerine tahkikata girişilmiş ve buna kat'iyyen müsaade edilmemesi alâkadarlara bildirilmiştir.

Manifatura tacirlerinin Hava Kurumuna yardımları

Manifatura İhracat Birliğinin Hava Kurumu için manifatura ihracat tacirlerinin yapacakları teberruları toplama işi büyük muvaffakiyetle yürümektedir. Bu işle meşgul komite dün Hava Kurumuna ilk parti olan 100,000 lira tevdi etmiştir. Manifaturacıların Hava Kurumuna teberruu 300,000 lirayı bulacaktır. Bundan sonra bütün piyasanın Hava Kurumuna yapacakları teberruların toplanmasına başlanacaktır ki İstanbul piyasasının yapacağı bu yeni teberruatın 3 milyon liradan aşağı olmıyacağı muhakkak görülmektedir.

Kan davası

Fakat bereket versin sadece Mezbaha kanı mevzuubahs!

Karaağaç Mezbahasının gelecek seneye aid kanlarının toptan satılmasına karar verilmesi ve bu satış için de ayın 23 üncü günü tayin olunmuştur. Fakat basit gibi görünen bu hâdise bir sanayi şubesini ve sanayi işlerile alâkadar makamları günlerdenberi ehemmiyetle meşgul etmektedir.

Kontrplâk fabrikaları kontrplâkları teşkil eden sahifeleri yekdiğerine yapıştırmakta kan kullanırlar. Evvelce haricden bu sanayi şubesinde kullanılmak üzere kan geliyor ve Karaağaç Mezbahasının kanları da büyük bir kıymet arzetmiyordu. Fakat bu gün vaziyet bir aksidir. İstanbul Mezbahasının senelik kan hasılatı olan 50 ton, şehrimizde mevcud beş kontrplâk fabrikasının yıllık ihtiyacının üçte biri raddesinde olmakla beraber gene ehemmiyeti bulunmaktadır. Bunun için kontplâk fabrikaları Belediyeye müracaatle Mezbaha kanlarının gene azami fiat üzerinden fabrikalar arasında taksimini teklif ederek eğer bu arttırma şekille verilirse bir fabrikanın üzerinde kalıp hem diğer fabrikaların kapanmasına sebeb olunacağını, hem de fiili bir inhisar ve fiat tereffüüne yol açılacağını gözönüne koymuşlardır. Fakat Belediye bu teklifi kabul etmemiş, arttırmaya iştirak edebileceklerini fabrikalara bildirmiştir.

Kısa Haberler

★ Hıristiyanların Noel ve yılbaşı dolayısile bazı kimselerin çamları kesmekte oldukları görülerek bunun men'i lüzumu alâkadarlara tebliğ edilmiştir.

★ Nüfus tezkeresi bulunmıyanların Darülâcezeye kabul edilmemeleri alâkadarlara bildirilmiştir.

Dün dört yanma vak'ası oldu

Mangaldan etekleri tutuşan bir kadın feci şekilde öldü

Galatada oturan 85 yaşında Lâtifenin eteği, mangaldaki ateşten tutuşmuş, etraftan yetişilinciye kadar, kadın, vücudünün muhtelif yerlerinden yanmıştır. Bedbaht kadın sıhhî imdad otomobilile kaldırıldığı Sürp Agob Vakıf hastanesinde ölmüştür.

★ Beşiktaşta oturan Fikret isimli altı yaşında bir çocuğun da, gene mangaldan elbisesi tutuşarak, vücudünün muhtelif yerleri yanmış, kavrulmuştur. Fikret, Şişli Çocuk hastanesine ağır yaralı olarak götürülmüştür.

★ Galatada bir demir fabrikasında işçi Receb, karpit fıçısını çekiçle açarken, iştial neticesi, gözünden ağır surette yaralanmış ve Senjorj hastanesine yatırılmıştır.

★ Necati isminde bir şoförün, Balatta bir garajda mum ışığında otomobil tamir ederken, mum benzin deposuna düşmüş, etrafı alevler sarmış, şoför muhtelif yerlerinden yanarak yara bere içerisinde Balat hastanesine kaldırılmıştır. Yangın, İtfaiye tarafından söndürülmüştür.

Bir çocuk fındık yerken ölüverdi

Şehremininde oturan Bahriye isimli bir kadın, iki yaşındaki Aysel isimli çocuğuna fındık vermiştir. Çocuk, fındığı ağzında evirip çevirirken bir aralık boğulurcasına öksürmeğe başlamıştır. Birdenbire fenalaşan Aysel, baygın bir halde Gureba hastanesine götürülürken yolda ölmüştür. Adliye hekimi Enver Karan, cesedin Morga kaldırılmasına lüzum görmüştür. Tahkikat yapılmaktadır.

Millî Piyangonun yeni gişeleri

Millî Piyango idaresi İstanbul merkezinin bulunduğu Dördüncü Vakıf handaki daireyi tadil ederek burada ilk defa olarak bir piyango gişesi açmıştır. Bu suretle Millî Piyango idaresi, biletlerini doğrudan doğruya Piyango idaresinden almak isteyen halka bu imkânı vermiş olmaktadır.

Yeni gişe dün sabah merasimle açılmış ve şehrin en merkezî bir yerinde olan gişe, çok kalabalık olmuş, bu arada yüzlerce bilet kısa bir müddet içinde satılmıştır. Resmimiz bu yeni gişeleri göstteriyor.

HEM NALINA HEM MIHINA

Almanyanın İtalyaya yardımı

İtalya, Arnavudlukta çanak tuttuğu darbeyi yedikten, Mısırın garb çölünde ise, sert bir İngiliz hamlesile Libyaya atıldıktan sonra, Almanyanın, müttefikine nasıl yardım edeceği münakaşa edilmeğe başladı. Bu arada, İtalyanın Alman orduları tarafından işgal edileceği lâkırdısı ortaya çıktı. Bu, İtalyanın Rumanyaya dönmesi demekti. Dün, bütün gazetelerde çıkan bir haberde şöyle deniliyordu:

«Şimdiden İtalyaya 50,000 Alman askeri gönderildiğine dair Belgraddan alınan haberler henüz teyid edilmemiştir. Bu haberin doğruluğu hakkında Londrada şüphe edilmektedir.»

Buna rağmen, dün, gene, ecnebi radyolarına atfen, bazı rivayetler dolaştı.

İtalyanın Alman askeri tarafından işgali olmıyacak birşey değildir amma bu, ancak, İngilizlerin, İtalyanın bir tarafına asker ihrac ettikleri zaman, yahud da İtalyada isyan çıkması ve bu isyanı İtalyan ordusunun iştiraki takdirinde mümkün olur. Her iki ihtimalin de, henüz zamanı değildir. Alman ordusunun, İtalyanlara yardım için, İtalyan topraklarına girmeşinde ise mana yoktur. Çünkü İtalyada eksik olan şey asker değildir. Sinyor Mussolini'nin bütün dünyaya teminat veren meşhur nutuklarını ne çabuk unuttunuz? O, ikide birde, İtalyan emel ve ihtiraslarının 8 milyon süngüye istinad ettiğini söylemez miydi? Bu 8 milyon süngüden kırılan veya düşürülenlerin sayısı, henüz 80 bini bulmadığını biliyoruz. Muhtelif cephelerde harb edenler de 800 bin tahmin olunabilir. Mütebakisi İtalyadadır; fakat sıkışık cephelere sevkedilememektedir. Çünkü arada Akdeniz vardır. Akdeniz ise İtalyanların «Bizim deniz» diye tesahub etmelerine rağmen, «Deniz kadın gibidir, inan olmaz» sözüne uygun bir fettanlıkla İngiltereye gönül vermiş ve İtalyaya ihanet etmiştir. Bu yüzden İtalyanlar, denizaşırı yerlerde bulunan ordularını takviye edememektedirler.

Ortada Akdeniz bulundukça Alman ordusunun İtalyaya yardım için Triyesteye, Venediğe, gelmesinden, hatta çizmenin topuğuna veya ucuna inmesinden hiçbir fayda çıkmaz. Alman orduları da, İtalyan askerleri gibi, Akdeniz kıyılarına gelince duracaklardır.

Müslümanlığı neşir için büyük gazalar yapmış ve zaferler kazanmış bir Arab kumandanı, Afrikada Akdeniz kenarına dayandığı zaman, atını mavi sulara sürerek hatırımda kaldığına göre, şöyle birşey söylemiş:

«— Yarabbi, senin adına kasem ederim ki bu umman önüme çıkmasaydı ismini dünyanın öbür ucuna kadar götürürdüm.»

Şimdi, Akdenizin karşısında Sinyor Mussolini de böyle düşünmekte olsa gerektir. Alman orduları da, İtalyaya gelirse başkumandanları da ayni şeyi düşünecektir.

Alman ordusu, şimdi, İtalyaya girerse, bu, Sinyor Mussolini'nin prestiji için, çok ağır bir darbe olur. İtalya halkı, Almanları sevmediği için de, gelenleri fazla bir şey yapamıyacaklarından dolayı, halâskâr telâkki etmiyeceklerdir. Bu yüzden Alman askerleri, İtalya ahalisi tarafından davetsiz gelen, sıkıcı misafirler addedilecektir. Bununla beraber, her zaman söylediğimiz gibi, Cermenlik Brenner'den Adriyatik denizine inmek emelinden vazgeçmiş değildir. Bu geçid, denizden 80 kilometre mesafededir ve lodos havalarda geçidin bulunduğu dağlara denizin, kokusu değilse bile rüzgârı gelir. Adriyatiğin şimal kıyılarında Trieyeste ve Pola, daha 22 sene evvel, Avusturyanın elinde idi. Avusturya ise Cermenliğin Akdenize doğru uzanmış ve mütemadiyen daha da uzanmağa çalışan kolu idi. Onun için Almanlar İtalyaya girmek isterlerse de, İtalyanlar buna razı olmazlar.

IKTISAD

Dünkü ihracat

Dün İstanbuldan 175,000 liralık ihracat yapılmıştır. Bu meyanda bilhassa İsveçe 8000 kutu çekirdeksiz üzüm, İsviçreye tiftik, Filistine elma, Macaristana fındık ihrac olunmuştur.

İthalât

Dün, Rumanyadan memleketimize eczayı tıbbiye, çivi, kaplama, kâğıd, mukavva, cam, radyo malzemesi gelmiştir.

İcra ve iflâs dairelerindeki dosyaların tasnifi

940 senesinin bitmesi dolayısile icra ve iflâs dairelerindeki dosyaların tasnifi ve diğerlerinin devri için 30 ve 31 birincikânun 940 pazartesi ve salı ve 2, 3, 4 ikincikânun 941 perşembe, cuma ve cumartesi günleri ihtiyatî tedbir ve hacizle müddete tâbi işler gibi acele mevad müstesna olmak üzere iş sahiblerinin diğer müracaatlerinin kabul edilmiyeceği Müddeiumumilikçe ilân olunmuştur.

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone şerâiti

	Türkiye için	Hariç için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin edilmesin iade edilmez ve ziyaından mes'uliyet kabul olunmaz.

Münakalât Vekilinin dünkü tetkikleri

Cevdet Kerim İncedayı, Deniz Ticaret Mektebinde bir hitabede bulundu

Şehrimizde bulunan Münakalât Vekili Cevdet Kerim İncedayı dün sabah Denizyolları işletmesi umum müdürlüğüne giderek burada umum müdür İbrahim Kemal Baybora ile görüşmüş, kendisinden bazı izahat aldıktan sonra umum müdürlük servislerini gezmiştir.

Vekil, bundan sonra beraberinde İbrahim Kemal Baybora bulunduğu halde motörle yüksek Deniz Ticaret mektebine gitmiş ve mekteb müdürü Süruri Devrimerden izahat almıştır. Cevdet Kerim İncedayı öğle yemeğini Yüksek Deniz Ticaret mektebinde talebe yemeğinden yemiş, mektebi, dershaneleri ve atölyeleri gezmiş, talebelerin mesaisi hakkında profesörlerden malûmat almış, sonra talebeyi toplu bir halde görmek istemiştir.

Cevdet Kerim İncedayı toplanmış olan genc denizcileri teftisten sonra onlarla görüşerek demiştir ki:

«— Müdürünüz ve hocalarınız sizler hakkında iyi şehadette bulundular. Esasen sizden beklenilen de budur. Şurasına işaret edeyim ki yalnız derslerde iyi dereceler elde etmeği kâfi göremeyiz. Avni zamanda iyi ahlâk ve iyi seciye de lâzımdır. Fakat sadece iyi ahlâk sahibi olmak ve bilgisiz kalmak da hiç birşey temin etmez.

«Vekâlet mesleğinizi en esaslı bir iş olarak ele almıştır»

Siz Barbarosun hafidleri, denizlerin yarınki hâkimleri en çok şerefli bir meslegi seçmiş bulunuyorsunuz. Bu meslek bizde uzun zamanlar maalesef himaye den mahrum kalmıştır. Fakat şimdi Münakale Vekâletinin en ehemmiyetli işi olarak ele almış bulunuyoruz.»

Vekil bundan sonra genc denizcilere, dünya vaziyeti düzelir düzelmez ilk iş olarak Deniz Ticaret mektebini beşinciye kadar bitiren mezunların staj için Avrupa ve Amerika memleketlerine gönderileceğini müjdelemiştir.

Münakalât Vekili Yüksek Deniz Ticaret mektebinden sonra motörle İstinye dok ve fabrikalarını tetkike gitmiştir. Cevdet Kerim İncedayı geç vakte kadar İstinyede kalarak burada etrafile tetkikat yapmıştır.

Münakalât Vekili Cevdet Kerim İncedayı bugün Silivriye giderek orada yeni yapılmakta olan liman tesisatını tetkik edecektir. Vekil, Devlet Demiryollarının Yedikuledeki fabrikalarını ve Yeşilköy hava istasyonunu da gezecektir.

Sırtsırta oturmakta olan yapışık kardeşlerin ikisi de yekdiğerine belli etmemeğe çalışarak ellerindeki ayni gazetenin ayni sütununu büyük bir dikkat ve alâka ile okuyorlardı. İkisinin de yüzü sapsarı idi. İkisinin de ayni derecede heyecanlı olduğu görülüyordu.

Yapışık kardeşleri bu kadar heyecana düşüren ve alâkadar eden bu yazıyı okumak ister misiniz?

«.... Memlekette, ... Şehirde yaşamakta olan yapışık kardeşlerin biri zehirlenerek ölmüştür. Doktorlar mahirane bir ameliyatla ölen yapışık kardeşin vücudünü diğerinden ayırmağa ve kendisinin hayatını kurtarmağa muvaffak olmuşlardır. Hayatı kurtulan yapışık kardeş şimdi tammüsshha ve normal bir adam olarak dolaşmaktadır.»

Ayni havadisi ikisi de arka arkaya iki defa okudular. Sonra yekdiğerine belli etmemeğe çalışarak gazeteleri kemali itina ile katlıyarak iç ceblerine yerleştirdiler.

İkisi de tarif edemiyecekleri fevkalâde bir haleti ruhiye içinde bulunuyorlardı. İçlerindeki hiş ancak artık kurtulmaktan ümidini kesmiş bir kaptanın ufukta bir fener gördüğü zaman duyduğu heyecanla mukayese edilebilirdi.

Küçük hikâye

Yapışık kardeş'ler

Yazan: Murad Sertoğlu

Ah, acaba bu kabil olabilir miydi?

Acaba bu menhus yükten kurtulmalarına imkân var mıydı?

Fakat işte doktorlar bu mucizeyi yapmışlardı.

Ancak bu ameliyatı yapışık kardeşler den biri öldüğü zaman muvaffakiyetle başarabilmişlerdi.

Küçüklüklerindenberi kendilerini muayene eden doktorlar ikisini ayıracak bir ameliyattan sonra sağ kalmalarına imkân olmadığını söylemişlerdi. Ama ikisinden birinin hayatı pahasına da diğerinin kurtulmasının kabil olamıyacağını tasrih etmemişlerdi. Hayır böyle bir şey dememişlerdi.

Şu halde

Sırtsırta dayanmış oldukları halde düşünmekte devam ediyorlardı:

Ah böyle bir şey olsa!

Ufak bir ameliyattan sonra şu melun yükten kurtulabilselerdi! Onlar da tamamile hür, tamamile ayrı, tamamile yalnız olarak yaşayabilseler, en gizli, en mahrem işlerine uzaklaştırılmaz bir şahid olan, bu sırtlarına meş'ud bir günah gibi yapışmış olan müstekreh eşlerden kurtulabilselerdi!

.....

— Kardeş?

— Ne var ?

— Bu gün ziyaretime gelen, hani senin suratını bir türlü beğenmediğini söylediğin ve «bu adam bir hayduda benziyor» dediğin arkadaşım giderken bir kutu bonbon bırakmış. Çok nazik adam doğrusu Bonbonları da çok lezzetli. Alır mısın bir tane?

— Maalmemnuniye.. Ben de sana bu gün ziyaretime gelen ve senin bir meseleden dolayı kavga etmiş olup da aranıza girerek zorla sizi ayırdığım ve senin «hapisane kaçkını herif» diye küfrettiğin arkadaşımın bana hediye getirdiği lâtif şekerlemelerden takdim edeceğim.

— Çok teşekkür ederim sevgili kardeşim.

— Bir şey değil iki gözüm.

— Afiyet olsun!

— Afiyet olsun!

.....

Ertesi sabah yapışık kardeşlerin ikisini de yataklarında ölü olarak buldular. Kendilerini inceden inceye muayene eden hükûmet doktoru, ikisinin de zehirli bir madde yemek suretile zehirlendiklerini ve bu sebebden dolayı öldüklerini tesbit ve ilân etti. Bu vaziyet, hassas yürekli gazetecileri çok müteessir etti. Bütün gazeteler ertesi günü şehrin bu garib ve bedbaht ucubelerinin ölümünü yazarlarken hemen müttefikan:

«Hayatın acısını yudum yudum içlerinde tadan, talihin hazin bir cilvesi neticesinde bu kadar bedbaht bir şekilde yaşamağa mahkûm olan iki zavallı yapışık kardeş, bu yeis ve ıztırab dolu hayatı sürüklemedense, buna kendi ellerile kat'i bir son vermeyi kararlaştırmışlar ve bu kararlarını büyük bir cesaretle her hangi bir vasıta ile tedarik etmiş oldukları zehiri içerek tatbik etmişlerdir. Bu işli ve hayatın meş'um oyununa tahammül edemiyecek kadar duygulu olan iki yapışık kardeşin hatırasını hürmetle analım.» cümlesini kullandılar.

SON HABERLER

Siyasî İcmal

İngiliz silâhlanmasının tekemmülü

Mister Çörçil ile Mister Edenin dün söyledikleri nutuklardan anlaşılan en birinci nokta, İngilterenin silâhlanma işine verdiği büyük ehemmiyet ve silâhlanma işini 1941 senesinde mutlaka tamamlanış olmak için sarfettiği şümullü gayrettir. Mister Çörçil, İngilterenin 1941 de bu işi başarmış olacağına o derece kanidir ki harbin 42, 43 veya 44 senelerine kadar uzamasını da şart saymamakta ve İngilterenin 41 senesinde düşmanına ezici darbeler indirmek kudretini kazanacağına inanmaktadır.

İngilterenin ne gibi şartlar altında silâhlandığı ve silâh istihsalini hızlandırmağa çalıştığı gözönüne getirilir ve 1940 yılının yalnız bir kaç günlük ömrü kaldığı, bu bir kaç günü de geçirdikten sonra 1941 yılına girileceğini hatırlarsak İngilterenin harikulâde bir hamle ile harbi yeni bir safhaya götürmekte olduğuna hükmetmek icab eder.

İngiliz silâhlanmasının hedefi, İngintereyi müdafaa vaziyetinden taarruz vaziyetine geçirmek ve böylece harbi kat'i bir neticeye vardırmaktır. Bunun için İngiltere bir taraftan müdafaa işine ehemmiyet verdi, diğer taraftan taarruz hazırlıklarını ilerletmeğe çalışıyor.

İngiliz müdafaasının muvaffakiyeti:

Şimdiye kadar alınan netice, İngiliz müdafaasının muvaffakiyetidir. Bu müdafaanın tekemmülü sayesinde düşmanın İngiltere ufuklarına hâkim olmasına imkân verilmemiş, ve daha mühimmi İngilterenin istilâsına da teşebbüs edilememiştir.

Mister Çörçil dünkü nutkunda da bu meseleye temas ederek, düşmanın şu önümüzdeki bir iki ay içinde birşeyler yapmak ıstırarında kalacağına, belki de istilâya teşebbüs edeceğine işaret etmiş, fakat İngiltere sahillerinde böyle bir teşebbüsü karşılamak için azami hazırlığın yapılmış olduğunu, kara, deniz ve hava kuvvetlerinin bu teşebbüsü önlemek için her yerde hemen faaliyete geçecek vaziyette bulunduğunu anlatmış, hareket kabiliyeti çok yüksek olan ordunun her yere yetişerek düşman teşebbüslerile uğraşacak tarzda hazırlandığını bildirmiştir.

Gerek Mister Çörçil'in, gerek Mister Eden'in bu yoldaki beyanatından artık İngilterenin hiçbir istilâ teşebbüsünden perva etmiyecek derecede müdafaa işlerini yoluna koyduğu bütün vuzuhile tebarüz ediyor.

Taarruz safhası:

İngilterenin geceli gündüzlü ateş sağanakları altında yaşamasına rağmen müdafaa işini yoluna koymakla iktifa etmiyerek taarruz safhasına da ayni ehemmiyeti vermesi, harbi kazanmak azminin İngiltereyi baştanbaşa sardığını ispat etmekle kalmaz, bundan başka bu azmin tahakkuk ettirmek istediği gayeye kavuşmak için herşeyin yapıldığını da gösterir. Azmin yaratıcı kuvvetini bilfiil yaratarak kulanmak, onun kör bir inad değil, şuurlu, muvazeneli bir iradenin ifadesi olduğuna delâlet eder.

İngilterede de bu zihniyetin hâkim olduğu göze çarpmaktadır. Ve bilhassa müdafaa işinin en hayati mahiyeti kazanmış olduğu sırada taarruz safhasına da en büyük kıymetin verilmesi ise bunun en kat'i delilidir.

Mister Eden bu yolda teminat vermek için hazırladığı ordunun beş milyonu bulduğunu ve «kat'i zaferin ancak ordu ile kazanılacağını» söylemiş ve bunun için de, zaferi kazanmak için de istihsali artırmaktan başka çare bulunmadığını ilâve etmiştir.

İngiliz ricalinin bu yoldaki beyanatı İngilterenin en geniş adımlarla gayeye doğru yürüdüğünü ve ilerilediğini gösteriyor. Bu beyanatın İngilterede esasen çok kuvvetli olan itimadı bir kat daha takviye edeceği ve İngiliz milletine yeni bir hız vereceği şüphe götürmez.

Mısır - Libya hududunda kazanılan zaferler, Yunan - İtalya harbinin aldığı mahiyet, Almanyanın her hava taarruzuna mukabele etmek gibi hâdiseler İngiliz ricalinin beyanatını teyid ettiği için, İngiliz milletinin daha kuvvetli bir itimadla 1941 senesini karşılamasına bir mâni kalmıyor.

Ömer Rıza DOĞRUL

Yeni Hıfzıssıhha müesseseleri

Ankara 19 (Telefonla) — Merkez hıfzıssıhha müessesesi teşkiline dair kanun lâyihası Meclisin yarınki ruznamesindedir. Gene bu lâyiha ile teşkil edilen hıfzıssıhha mektebi, Sıhhat Vekâletinin göreceği lüzum üzerine tababet ve şubeleri sınıfları mensubları ile eczacı ve kimyagerlere ve küçük sıhhat memurlarına, umumî ve ferdî hıfzıssıhhaya, veya bunlardan memur olanların sıhhî, fennî, idarî vazifelerine ameli ve nazarî tekâmül tedrisatı yapmak ve alelumum ilmî mevzulara aid konferanslar tertib etmek ve neşriyat yapmakla mükelleftir.

Bunlar Sıhhat Vekâletile, bulundukları yerlerle alâkalı Vekâletler tarafından müştereken tespit edilecek ne zaman ve sıralarda tekâmül tedrisatında hazır bulunmağa mecburdurlar.

Felemenk Hindistanı

19 Alman vapurunu İngiltereye verdi, büyük mikyasta da petrol gönderiyor

Singapur 19 (a.a.) — Buraya gelen şarki Holanda Hindistanı istihbarat servisi müdürü Ritman, muhasamat başladığı zaman harb ganaimi olarak musadere edilmiş olan 19 Alman vapurunun İngiltereye verilmiş olduğunu söylemiştir.

Ritman Holanda Hindistanından Singapura büyük mikyasta petrol sevkiyatı yapıldığını ve bu petrolun, harbin idamesi için, İngiltere ile müttefiklerine tahsis edildiğini ilâve etmiştir.

Mumaileyh Holanda Hindistanının, gerek müşterek müdafaayı temin, gerek iktısadî münasebetleri inkişaf ettirmek için Malezya ile daha sıkı bir işbirliği yapmak arzusunda olduğunu beyan etmiştir.

Ritman petrol meselesi hakkında Japonya ile müzakerelere yeniden başlanacağını da bildirmiştir.

Hazin tesadüf!

Finlandiyade yeni Reisicumhur secildi, eski Reisicumhur öldü

Helsinki 19 (a.a.) — Müstafa reisicumhur Dr. Kallio, Helsinkiyi terketmeden evvel ihtiram kıt'asını teftiş ederken bu akşam kalb sektesinden vefat etmiştir. Kallio 67 yaşında idi.

M. Ryti Finlandiya Cumhurreisi oldu

Helsinki 19 (a.a.) — Başvekil Risto Ryti birinci turda 300 rey üzerinden 288 reyle Finlândiya Cumhurreisliğine intihab edilmiştir.

General Dentz

Fransanın Suriye komiseri şehrimize geliyor

Sofya 19 (a.a.) — D. N. B.:

Suriye fevkalâde komiserliğine tayin edilen General Dentz, dün akşam buraya gelmiştir. Garda Generali Fransanın Sofya elçisi karşılamıştır.. General Sofyada üç gün kaldıktan sonra İstanbuldan geçerek Suriyeye gidecektir.

Edirne su, elektrik tesisatının tamiri

Edirne 19 (Telefonla) — Vekâletin su dairesi reisile su ve elektrik müteahhisleri, feyezandan zarar gören su ve elektrik tesisatı üzerinde çalışmaktadırlar. Bugün de sular umum müdürü gelerek bir fen heyetile beraber faaliyete geçti.

Bugün, bir tecrübe katarının seferinden sonra İstanbul - Edirne treni de işlemeğe balşamıştır. **Oğuz**

Hazine arsalarına bina yapan göçmenlerin vaziyeti

Ankara 19 (Telefonla) — Maliye Vekâleti hazine arsaları üzerine izinsiz olarak inşaat yaptırmış olan muhacir, mülteci ve naklolunan şahısların bu yerler için hazineye borclandırılmasını kararlaştırmıştır. Yerli halk tarafından hazine yerlerinde izinsiz yapılan inşaat hakkında eskisi gibi muameleye devam olunacaktır.

Hava Kurumuna evlenme yüzüklerini veren vatandaslar

Mersin 19 (a.a.) — Şehrimizdeki kadın erkek vatandaşlardan evlenme yüzüklerini bir yardım olmak üzere Türk Hava Kurumuna terkeylemiş olanlara kurum tarafından hatıra olarak verilen yüzüklerin tevzii için Halkevinde yapılan toplantıda hazır bulunan birçok diğer vatandaslar da içten gelen bir heyecanla evlenme yüzüklerini ve altın bileziklerini kuruma terkeylemişlerdir.

Harbe telmih mi?

General Franko İspanya ordusuna yeni fedakârlıklara hazır olmasını söylüyor!

Sarragossa 19 (a.a.) — «D. N. B.» İspanya devlet reisi General Franko refakatinde Harbiye Nazırı olduğu halde dün Sarragossadaki askerî mektebi ziyaret etmiştir.

Subay ve talebeye kısa bir hitabede bulunan General, dahilî harb safahatını gözden geçirdikten sonra, yeni fedakârlıklar yapmağa hazır olmanın lüzumu üzerinde ısrar etmiş ve kara, deniz ve hava ordularına mensub herkesin gayesi, İspanyanın vahdeti olması lâzım geldiğini beyan etmiştir.

Sel tahribatı

Manisa ovasında feyezan çok zarar yaptı

İzmir 19 (a.a.) — Son günlerde yağan yağmur bazı kazalarda su baskınlarına sebebiyet vermiştir. Manisa vilâyetile Menemen, Bergama, Foça ve Kuşadası ovalarını sular kaplamış ve bu yüzden maddî hasarlar husule gelmiştir.

İzmir - Manisa hududu üzerinde Gediz taşarak etrafı istilâ eylemiş ve bu yüzden demiryolu sular altında kalmıştır. Bu yüzden Afyon ve Bandırma trenleri hareket ettirilememiştir. Dün öğle üzeri gelen haberler, suların 15 santim kadar alçaldığını bildirmekte idi.

Tekirdağında kar

Tekirdağ 19 (a.a.) — Şehrimizde kar ve şiddetli soğuklar devam etmektedir.

O halde Holanda ilhak mı edildi?

Berlin 19 (a.a.) — Bir ecnebi ajans muhabirinin bildirdiğine göre, Fransanın İktısad vekâleti beş gündenberi Holandadan gelen mallardan gümrük resmi alınmadığını bildirmiştir. Almanya ve Holanda arasında gümrük hududu kaldırılmıştır. Holanda da ayni kararı vermiştir.

Alman Hariciye Vekâleti bu vaziyetin bir «zollunion» yani gümrük ittihadı olmadığını iddia ve bu hâdisenin Avrupa yeni nizamı ile hiçbir alâkası olmadığını ilâve etmektedir.

Memur namzedi kadınların vaziyeti ne olacak?

Ankara 19 (Telefonla) — Memurin kanununu tadil eden 3104 numaralı kanun fili askerlik hizmetini yapmadan memuriyete alınan lise ve bu derecedeki mekteb mezunları için 3 senelik bir namzedlik müddeti kabul etmiştir. Maliye Vekâleti ayni derecede tahsili olarak memuriyete girmiş kadınların bu hüküm müvacehesindeki vaziyetlerinin ne olacağını tetkik etmektedir.

Müthiş infilâk

İsveçte bir fabrika berhava oldu. Bütün şehir hasara uğradı

Stokholm 19 (a.a.) — Merkezi İsveçte Karlskoga şehri civarında Bofors mevkiindeki infilâk maddeleri fabrikalarında müthiş bir yangın zuhur etmiştir.

Şehir, zelzeleye tutulmuş gibi sarsılmış, iki saat arkaarkaya yekdiğerini takib eden infilâkların şiddetinden bütün camlar kırılmıştır.

İnfilâk 50 kilometre uzaktan işitilmiştir. 30 kadar yaralı vardır.

Ahaliden 2000 kişi, şehri terketmek mecburiyetinde kalmıştır.

Belçika kıyılarında artık balık avlanıyormuş!

Brüksel 19 (a.a.) — Belçika sahillerinde balık avı tekrar başlamıştır. Ava çıkacak vapurlar Belçika bayrağile beraber bir de beyaz bayrak çekeceklerdir.

ASKERÎ BAHİSLER

Geçen ay Taranto'ya yapılan İngiliz baskınında büyük rol yapan torpil tayyarelerinden biri havalanırken

İtalyanın en büyük hatası

Denize hâkim olmadan denizaşırı seferlere kalkışmasıdır

Yazan:

Abidin Daver

Harb İtalya için, fena bir şekil almıştır; Arnavudlukta, Libyada, Habeşistanda, on iki adada, bir kelime ile bütün denizaşırı yerlerde, İtalyan ordularının vaziyeti kötüleşmeğe başlamıştır. Çünkü, İtalya, harbe girerken sevkülceyş ve harbin sevk ve idaresi bakımından çok esaslı bir tahmin hatası irtikâb etmiştir. Bu, denize hâkim olmadan denizaşırı seferlere kalkışmak hatasıdır.

İtalyayı idare eden devlet adamları ve genelkurmay, harbe girerken İngiltere karşısında, İtalyanın denize hâkim olmadığını bilmiyorlar mıydı? Elbette biliyorlardı. İngiliz donanmasının yüksek manevî kudretini ve İngiliz denizcilerinin an'anevî meziyetlerini bir tarafa bırakalım; her hangi bir deniz yıllığındaki rakamlar, İngilizlerin Fransızlar aradan çıktığı takdirde dahi, Alman ve İtalyan donanmalarından sayıca üstün olduğunu gösteriyordu. O halde, İtalyanlar, kendi zırhlı filolarının sayıca noksanlığını, denizaltı gemilerinin, torpidobotlarının, hücumbotlarının ve hava kuvvetlerinin adedî faikiyetine güvenerek ve İtalyan bahriyelilerinin her cihetçe İngilizlere üstün olduğunu farzederek aradaki farkı bunlarla mı telâfi edebileceklerini sandılar? Belki, öyle düşünmüşler ve kendilerini dev aynasında görmüşlerdir. Fakat, onları hesablarında yanıltan en mühim âmil, Almanyanın Fransaya karşı serî zaferinden sonra İngilterenin de artık dayanamıyacağı hulyası olmuştur. Almanya, Büyük Britanya adalarına ihraç yapacak, İspanya, Cebelüttarığa saldıracak; Akdenizdeki Fransız donanması İtalyanlara teslim olacak; Libyadaki İtalyan ordusu, Mısırı ve Süveyşi istilâ edecek; böylece Akdenizin Okyanuslara açılan iki kapısı tutulunca İngiliz donanması, tuzağa düşmüş bir arslan vaziyetinde kalacak ve İtalya da kısa bir mücadeleden sonra muzaffer olacak; İngilizlerin Akdenizdeki harb gemileri, Büyük Harbde Alman donanmasının uğradığı akıbete uğrayacak, yani İtalyaya teslim olacak. Bundan sonraki hadsiz hesabsız ganimetlerin cazibesi, İtalyan devlet adamlarının başını döndürmüş olduğuna şüphe yoktur. Fakir İtalya için, zengin İngiliz İmparatorluğunun muazzam mirasına konmayı düşünüp te o muhteşem «hanı yağma»nın hayali karşısında hesabı, kitabı şaşırmamak, doğrusu, güç işti.

İşte bu hayal kuvveti ve hulya bolluğudur ki İtalyanları, hesablarında ve tahminlerinde aldatmış; onlara, denize hâkim olmadan denizaşırı seferlere girişmek cür'etini vermiştir. Yoksa İtallyanlar, denize hâkim olamadıkları takdirde, başlarına neler geleceğini bilmez değildirler. Çünkü, bütün deniz harb terihi bu işin şakaya gelmediğini gösteren misallerle doludur. Eski Yunanlılarla İranlılar arasında cereyan eden Medya harblerinden başlayarak Atinanın yükselişinde, «Pön harbleri» adı verilen Roma ile Kartaca arasındaki harblerde, Roma İmparatorluğunun kurulusunda, Bizans İmparatorluğunun ölüdükten sonra yaşamasında, Haçlı seferlerinde, Yüs sene harbinde, Portekizin, İspanyanın, Holandanın, itilâ ve inhitatlarında, yeni zamanlarda Fransanın yaptığı mücadelelerde, Birleşik Amerikanın istiklâl harbinde, İngiliz İmparatorluğunun teşekkül ve itilâsında, Osmanlı İmparatorluğunun hayatında deniz hâkimiyeti mühim roller oynamış lardır. Şu son elli yıl içinde, İspanya, denizlere hâkim olamadığı için Amerika ile yaptığı harbi, Kûbayı ve Filipin adalarını kaybetmiştir. Rus - Japon harbinde, Çin - Japon harbinde, zaferin mesnedi Japon deniz hakimiyeti olmuştur. Japonya denize hakim olduğu için kazanmış, Rusya hâkim olamadığı için yenilmiştir. Trablusgarb harbinde, Osmanlı saltanatı deniz hakimiyetini elinde bulunduramadığı için Trablus - garb - Bingaziyi ve Onikiadayı kaybetmiştir. Balkan harbinde, Osmanlı İmparatorluğunun yenilmesinde denize hâkim olamayışının büyük tesiri olmuştur Büyük Harbde, deniz hakimiyeti pek mühim rol oynamış, şiddetli denizaltı harbi karşısında, İngiliz deniz hakimiyeti sarsıldığı için, az kalsın müttefiklerile beraber mağlûb olmak tehlikesine maruz kalmış; fakat, Amerikanın yardımile bu hakimiyeti iade edebildiği için, Almanya evvelâ müstemlekelerini sonra harbi kaybetmiştir. Çarlık Rusyası da denizlerle muvasalası kesilmiş bir veziyete düştüğü için mağlûb olmuştur.

Kardinal Richelieu gibi büyük bir Fransız devlet adamının «deniz olmadıkça ne sulhtan istifade, ne de bir harbe devam edilebilir» sözü bir hakikatin ifadesidir.

İtalyanlar da bunları bilmez değillerdir; çünkü onların cedadı da, Romadan başlayarak Venedik, Ceneviz, Papalık, Sardunya, Sicilya gibi hep denizci devletler kurmuşlardır. Denize hakim oldukları vakit kazanmışlar, bu hakimiyeti elden kaçırınca da, kaybetmişlerdir.

Bu günkü vaziyete en ziyade, Napoleon'un devri benzer. Napoleon da Hitler gibi Büyük Britanya adalarını istilâya hazırlanmış, fakat muvaffak olamamıştı. Mareşal Graziani ordusunun vaziyeti ise, 1 ağustos 1798 de vuku bulan Abukir deniz muharebesinden sonraki Napoleon'un vaziyetine benzemektedir. Bu muharebede meşhur İngiliz Amiralı Nelson, bir gece Fransız donanmasını, Mısır sahillerinde, bir baskın la imha ederek Akdenize hakim oldu. Bundan sonra, Napoleon'un Mısırdaki ordusu her türlü yardımdan mahrum kaldı. Napoleon bir fırkateyn ile kaçtı ise de nihayet ordusu, Abercromby'nin kumandasındaki İngiliz ordusuna teslim olmak ıstırarında kaldı.

Şimdi de, Nelson'un yerine İngiliz Amirali Cunningham Taranto'da, İtalyan donanmasına bir gece baskını yaparak onu ğır zayiata uğratmış, sonra, Sardunyada ve nihayet, Napolide bu donanmaya iki darbe daha indirmiş; esasen deniz hakimiyeti için İngilizlerle kat'î neticeli bir muharebeye girişemiyen İtalyan donanması, Akdeniz hakimiyetini tamamile İngilizlere bırakmıştır. Deniz hakimiyeti olmayınca Libya'daki İtalyan ordusunun ve yalnız onun değil, bütün denizaşırı İtalyan müstemlekelerile onikiadanın akıbeti, Napoleon'un Mısırdaki ordusunun 144 sene evvelki vaziyetine benziyecektir. Bu, mukadderdir. Filvaki İtalyan donanması, artık Akdeniz hakimiyetini İngilizlerden alamaz. Alamayınca da Mareşal Graziani ordusunu ve diğer müstemlekelerindeki ordularını takviye edemez. Bugün, Graziari bütün kuvvetlerini toplayıp İngiliz ordusunu durdursa bile yarın, İngilizler, muazzam İmparatorluklarının dört bucağından yeni kuvvetler getirerek tekrar taarruza geçecekler ve ergeç Libya'daki İtalyan kuvvetlerini yenieceklerdir. Ondan sonra da, birer birer diğer İtalyan müstemlekelerine karşı harekete geçeceklerdir. Onikiadanın ise açıktan teslim olması ihtimali yok değildir.

Görüyorsunuz ki İtalyan devlet adamlarının ve genelkurmayının esaslı ve doğru hesablara değil, hayallere istinaden harbe girmeleri, İtalyayı uçurumun kenarına getirmiştir. İtalyanlar için, Akdenizde muzaffer olmak mümkün değildir; artık, Almanların Büyük Britanya adalarında İngilizleri mağlûb etmeleri için, gece gündüz, dua etmelerinden başka çareleri kalmamıştır.

ABİDİN DAVER

Kısa Haberler

★ Dublin 19 (a.a.) — İrlanda Başvekili de Valera ameliyat olmak üzere hastaneye girmiştir.

Bir kaç güne kadar ayağa kalkacağı tahmin edilmektedir. Bu müddet esnasında mümkün olduğu kadar çalışmakta devam edecektir.

★ Tanca 19 (a.a.) — General Weygand, Şimali Fransa Afrikasına yaptığı seyahat esnasında eskerî ve mülkî müessesatı teftiş etmiştir.

★ Malta 19 (a.a.) — Dün Maltada alarm verilmiştir. İngiliz avcıları havalanmıştır. Düşman tayyareleri adaya yaklaşmışlarsa da bomba atılmamıştır.

★ Ankara 19 (Telefonla) — İstanbul Defterdarlığı varidat kontrol memuru Abdülkadir Erol Ağrı Defterdalığına tayin edildi.

★ Ankara 19 (Telefonla) — Üç senelik müddetleri dolduğundan dolayı, çekilen kuraya nazaran Yüksek Sıhhat Şûrası azalıklarından çıkarılmaları lâzım gelen profesör Dr. Refik Güran, profesör Dr. Saim Ali Dilemre, profesör Dr. General Tevfik Sağlam, bu azalıklara tekrar tayin edildiler.

Namık Kemal

Büyük şairin doğum yıldönümü münasebetile yarın merasimler yapılıyor

Büyük vatan şairi Namık Kemalin doğumunun yüzüncü yıldönümü münasebetile yarın yapılacak ihtifallere aid programlar hazırlanmıştır. Üniversitede, lise ve orta mekteblerde, Halkevlerinde merasimler yapılacağı gibi Güzel San'atlar Akademisinde de bir konferans verilecektir. Konfernas, şair Necib Fazıl tarafından verilecektir. Maarif Vekâletinin Türk Dil Kurumu vasıtasile Namık Kemal hakkında Nacib Fazıla yazdırdığı 400 - 500 sahifelik büyük tetkik eseri bir haftaya kadar intişar edecektir.

Hür Avusturyalılar da bir cemiyet yaptılar

Ottawa 19 (a.a.) — Kanadada hür Avusturyalılar cemiyetinin teşkil edilmiş olduğu haber verilmektedir. Bu hareketi Schuschnigg kabinesinde mesai nazırlığı yapmış olan Rott idare etmektedir.

Hadiseler Arasında FELEK

İhtikârın önüne mi geçmeli, peşinden mi koşmalı?

Bendeniz Maçkada oturan talihsizlerdenim.

— Vay! Maçkada oturmak talihsizlik midir? Sen Maçkanın aleyhinde bulunuyorsun! Haydi çocuklar bir zabıt yapınız da şunu bir tozutalım! diye yarı şaka yarı gerçek çıkışanlarınız olursa hemen cevabım hazır.

Maçkanın meziyetleri:

1 — Kışın soğuktur. 2 — Çalışma yerlerinden uzaktır. 3 — Tramvayı seyrektir. 4 — Her yerde et altmışa ise Maçkada yetmişe, yetmiş beşedir. Bütün gıda maddeleri derecesine göre yüzde yirmiden altmışa kadar daha pahalıdır. 5 — Samatyada ayda 20 kuruşa razı olan bekçi, Maçkada 100 kuruş olmadan gitmez. 6 — Kiralar yüksektir. Daha metledeyim mi?

Gazetelerden birisi yazıyordu. Dağlıcın kilosu İstanbul Balıkpazarında 60 kuruşa, Beyoğlu ve civarında 70 kuruşa satılacakmış. Bizde de öyle satılıyor. Balıkpazarındaki dükkânların icarı Maçkadakilerden daha yüksek olduğuna göre bu farka ancak nakliye masrafı ile izah edilebilir.

Lâkin yetmiş beş kilo ağırlığında olan Cumhuriyet gazetesi muharrirlerinden Bürhan Felekle hatta elbisesile 115 kilo gelen Çoban Mehmedi Tramvay İdaresi hem de birinci sınıf bir arabada 7 kuruş otuz paraya nakledcrse bir kilo etin kilosuna 10 kuruş nakliye nasıl biner?

İptidaî, rüştî ve idadî mekteblerinde hesabdan pek iyi notlar almış olmama rağmen doğrusu bu hesabın içinden çıkamıyorum.

Bereket ki; Fiat Murakabe komisyonu, et fiatlarının böyle yokuş yukarı alabildiğine, neden çıktığını anlamak için tetkikata karar vermiş.

Allah razı olsun, hiç olmazsa bu da bir tesellidir. Gerçi yapılan tetkikat neticesinde bu pahalılığın fırtına sebebile İstanbula hayvan gelmemesinden ve bir kısım hayvanların da kurban bayramında satılmak üzere saklandığından ileri geldiği anlaşılacaktır ama, insanın pahalı aldığı bir malda aldanmamış olduğunu bilmesi de bir kârdır.

Yalnız künhüne varamadığın bir nokta daha var efendim.

Bizde bir şey pahalılanıyor. Pahalılık bir hayli devam ediyor şikâyeti mucib oluyor. Gazeteler yazıyorlar. Ondan sonra alâkadarlar işi tetkike başlıyor.

Görünüşe göre bu normal bir hareket tir. Hâdise olur. Sonra tetkik edilir. Amma ihtikâr ve pahalılık işinde peşinden gitmekle onun önüne geçemeyiz. Bu tıpkı bir koşu kazanmaya benzer. Rakibini müteınadiyen ardından kovalayan fakat bir türlü önüne geçemiyen bir koşucu yarışı kazanamaz.

Bir kelime oyunu olarak telâkki edilmemek ricasile huzuru âlinize sunarım ki; halkın beklediği şey pahalılığın önüne geçilmesidir, ardından kovalanması değil.

— Ne olur efendim! Önüne geçmiş veya arkasından kovalamışız. Maksad buna çaresaz olmak değil mi?

Amennâ! Lâkin bizdeki fiat tereffüleri, hele et bahsinde gayet oynaktır. Bugün yetmiş kuruşa satılan et bir balık curumu, Karadenizden bir vapur gelmesile on kuruş, on beş kuruş düşer. Bu iki fiat arasında da fiatları yükselmiş olanların kesesine bir kaç bin lira düşer. Allah bereket versin, fena mı? İşte böyle dalgalı fiatlarda işi ardından kovalayıp çaresaz olayım derken iş kenliğinden düzelir. Siz de «işte tedbirimiz tesirini gösterdi» diye bize çıkışırsınız.

Adı lâzım değil, rahmetliye sormuşlar:

— Cenazede tabutun önünde mi olmalı arkasında mı?

— İçinde olmayım da, neresinde olursanız olun, cevabını vermiş.

Gerçi bu hâdisede de ihtikârın içinde olmadıktan sonra ardından koşmanın veya önüne geçmenin bir farkı yok gibi görünürse de gelgelelim biz fanilere göre vakıa öyle tecelli etmemektedir. Gönül istiyor ki; senelerdenberi İstanbulun alışveriş ve gıda ihtiyacatile alâkalı olan daireler:

— Kurban bayramı geliyor. Et fiatları yükselir, çaresini düşünelim!..

Yahud:

— Yılbaşı geliyor. Yemiş fiatları fırlar Bir çaresine bakalım.. gibi çocuk doğmadan adını koysalar iyi babalık etmiş olurlar.

B. FELEK

Hitler bir nutuk söyledi

Berlin 19 (a.a.) — Stefani ajansı bildiriyor:

Hitler, dün spor sarayında hava ve kara ordularına mensub 5000 zabit talebe önünde bir nutuk söylemiştir.

«CUMHURİYET» İN EDEBÎ ROMANI: 6

Kızıl Vazo

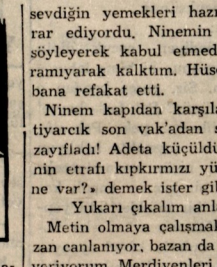

Yazan: Peride Celâl

Karısını da memleketinden üç dört sene evvel getirtti, karısı Gülsüm bizde orta hizmeti görüyor. Evdeki adamlarımız bunlardan ibaret değil. Bir de Abbas Ağa isminde aşçımız var. Bu da oldukça emektardır. Avukat Azmi Beyin tavsiyesile almıştık. Altı yedi senedir bizdedir. Şoförümüz Yaşara gelince onu da ben pek severim. Tatlı dilli, güler yüzlü bir İstanbul çocuğu. Otomobile şoför almayı babam istemişti. Çünkü bazan otomobille kendisinin çıkması icab ediyordu. Sonra daima benim bir kaza yapmamdan korkar, ve yanımda Yaşarın bulunmasını isterdi. Fakat Yaşarı kabul edinciye kadar ne uzun tahkikatlarda bulunmuştu.

Yusufa:

— Sen eve dönün Yusuf, dedim. Ben yürüyerek Hüseyin Beye, eczaneye kadar gideceğim. Biraz oturup gelirim.

Yüzü buruştu. Fakat itiraz edemedi. Babamdan kalma bir ihtiyad. Beni onun zamanında olduğu gibi yalnız bırakmak istemiyorlar. Canları sıkılıyor. Yusuf, Yaşarın yanına atladı. Otomobil hareket etti.

Ellerimi cebime soktum. Ağır ağır yürümeye başladım.

Demek müddeiumumînin fikrini değiştirmesine imkân yok. Ne inadcı adam! Fakat hakkı da yok değil. Vak'a ilk bakışta insanda bir sirkat hissi uyandırıyor. Ortada çalınan şeyler de var. Peki ben neden inanmıyorum? Yoksa gerçekten budalaca bir endişeye mi düşüyorum? Fakat babamın dehşetle büyümüş gözlerini, söylediği sözleri nasıl unutabilirim!. Hayır ben aldanmıyorum. Bir aldanan varsa muhakkak o da müddeiumumidir.

Hakikat şu: Babamın senelerdenberi çekindiği bir düşmanı vardı. Bu düşmandan beni ve kendini korumak için elinden geleni yaptı. Fakat bu düşman her kimse, her şeye rağmen nihayet geldi. Onu öldürdü. Sonra da cinayete bir sirkat süsü vermek için birkaç ehemmiyetsiz şey alıp gitti. Babamın «kendini koru» diye, yaptığı ikaza bakılırsa bu düşman her kimse, benim hesabımı da görmeye gelecek.

Şimdiye kadar beni babam düşünüyordu. Bundan sonra yalnızım. Kendi kendimi korumam lâzım. Ninem zavallı kadın köşesine çekilip istirahat edecek yaşta. Onu teselli etmek bana düşer. Peki ne yapacağım? Nasıl bir tedbir alacağım? Daha hiçbir şey bilmiyordum.

Korkuyor muyum? Gizlemeye lüzum yok. İçimde babamın acısı ile karışarak kalbimi ezen binbir endişe var. Ayni zamanda çok derinlerden gelen bir ses:

— Metin ol, diyor. Pervasız ve cesur ol. Müdafaa silâhların bunlar olmalıdır Ancak böylelikle daha sakin ve makul bir şekilde alacağın korunma tedbirlerini düşünebilirsin.

Ne tuhaf! Daha on gün evvel hiç böyle şeyleri düşünmüyordum!.

Hüseyinin eczanesi adliyeye yakın... Nerede ise dalgınlıkla yürüyüp geçiyormuşum. Kendimi topladım ve eczaneye doğru yürüdüm.

Hüseyin her zamanki gibi yazıhanesinin başında önündeki kâğıdlara dalgın dalgın bir şeyler çizip bozmakla meşgul. Yazıhanesinin önüne doğru yürüyünce beni farketti. Başını kaldırdı ve derhal hayretle ayağa kalktı:

— Nereden çıktın sen Azize? diyor. Onun getirdiği iskemleye yorgun yorgun oturdum:

— Adliyeden geliyorum!

İçerden birini çağırıp bana kahve söyledi. Ona müddeiumumî ile konuştuklarımızı anlattım. Dinledi. Beni kızdırmaktan korkuyormuş gibi yüzüme baktı:

— Adamın acaba hakkı yok mu dersin? dedi. Sen biraz fazla evham yapmıyor musun?

Derhal anladım. Hüseyin de müddeiumumînin fikrinde. Fakat o beni kırmaktan, üzmekten korktuğu için bunu kat'iyetle söyliyemiyor. Güldüm:

— Bir gün boylu boyunca benim ölümü de gözünün önünde görürsen acaba o zaman ne dersin?

Yüzü sarardı, soluk mavi gözlerini kırpıştırdı. Beni öyle severki:

— Çocuk, çocuk! diye söylendi. Neler söylüyorsun!? Sana kimin ne düşmanlığı olacak? Diyelim ki babanın bir düşmanı vardı. Ama bundan nihayet sana ne?. Müddeiumumî haklı söylemiş. Sen bugünlerde çok sinirli oldun. Yüzün gözün değişti âdeta. Bak gözlerinin altına... Yanakların mum gibi sararmış... Bu böyle olmaz Azize biraz kendine gel, makul ol. İnsan felâketleri cesaretle karşılamasını bilmelidir. Hem ben seni metin, olgun bir kız sanırdım.

Hüseyin daha bir sürü söz söyledi. Nihayet onlara yemeğe gitmemi teklif etti: «Nermine telefon ederim. Sana sevdiğin yemekleri hazırlar» diye, ısrar ediyordu. Ninemin bekleyeceğini söyleyerek kabul etmedim. Fazla oturamıyarak kalktım. Hüseyin eve kadar bana refakat etti.

Ninem kapıdan karşıladı. Zavallı ihtiyarcık son vak'adan sonra ne kadar zayıfladı! Adeta küçüldü, mavi gözlerinin etrafı kıpkırmızı yüzüme «ne oldu, ne var?» demek ister gibi bakıyor.

— Yukarı çıkalım anlatırım, dedim.

Metin olmaya çalışmakla beraber bazan canlanıyor, bazan da kendimi bırakıveriyorum. Merdivenleri çıkarken bir an zannettim ki babam yukarıda bizi bekletmektedir. Ne boş hayal!.. Sofada kimseler yok. Odaların kapısı sık sık kapalı. Her tarafta derin bir sükût var. Ah ben artık bu eve tahammül edemiyeceğim.

Odalardan birine girince kendimi yorgun, bir koltuğa attım. Ninem divana işliştı. Sesini çıkarmıyor ama nerak içinde olduğu belli. Ona dikkatle bakıyorum. Acaba bu ihtiyar kafada zannettiğim gibi bilmediğim gizli bir takım sırlar var mı? Ya aldanıyorsam?..

Nihayet dayanamadı:

— Ne oldu, ne dediler çocuğum? diye sordu.

— Herkesin dediğini, gazetelerin yazdığını..

Vak'adan sonra İstanbul ve İzmir gazeteleri uzun uzun evimize giren hırsızlardan, babamın öldürüldüğünden bahsetmişlerdi. Tahkikata devam ediliyormuş.

Ninemin gözleri bulandı:

— Peki cinayeti işleyenler bulunamıyor mu?

Ümidsiz ümidsiz omuzlarımı silktim:

— Şiddetle aranıyorlarmış. Artık ne zaman ele geçer Allah bilir. Belki de hiç bulunamazlar.

Ninem:

— Allah bilir! diye, benim sözümü tekrar etti.

Sesi titriyordu. Gene ağlamak üzere olduğunu anladım. Ayağa kalktım:

— Ağlamak faydasız nine, Bir kere giden gitti. Zaten kaç gündür ağlamaktan harab olduk. Ne yüreğimizde tahammül, ne de gözümüzde yaş kaldı. Faydası var mı?

İçini çekti, başını kaldırdı. Gözleri nemliydi Fakat bu gözler beni takdirle süzüyorlardı. Ağır adımlarla ona yaklaştım. Elimi omzuna koydum.

— Metin olmalıyız nineciğim! ve ya- Ve mücadeleye hazırlanmalıyız. a işti- e edecektim. Vaz geçtim. na mü-

(Devam ed (11866)

Şundan - Bundan

Telsizin icadından evvel

700 Hükümdarlı memleket - Japonların 10 umdesi - Sandringham şatosunun saatleri - Fransa ve müskirat - Pariste ilk fenerler

Yaşadığımız bu - günkü «telsiz» devrinde, dünya haberleri belki de lüzumundan fazla bir sür'atle alınmakta ve meselâ dünya - nın bir ucunda vukua gelen bir vak'adan, öbür ucu saniyesi saniyesine haberdar edilmektedir: Bu kadar uzak yerlerden gelen haberlerin vaktile nekadar zamana muhtac olduğunu bilir miydiniz?. Ufak bir misal bunu öğretmeğe kâfi gelecektir.

1821 de St. Hélène adasında ölen Napolyon Bnopart'ın vefat haberi, Parise ancak iki ay sonra gelmiştir. O tarihte telgraf veya telsiz telgraf olmadığı gibi istimle müteharrik vapur da yoktu...

***

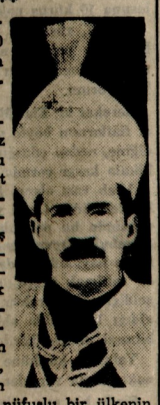

Bir İngiliz istatistiğine nazaran 700 hükümdarı olan memleket, Hindistandır.

Hindistan imparatoru olan İngiliz Kralından sonra, bu memlekette saltanat süren hükümdarların sayısı 695 olup bunların beş yüzü Brahman, küsuru müslümandırlar. Bu kalabalık meyanında en ehemmiyetlisi, Haydarabad devletinin Nizamıdır. Nizam, Fransa arazisinden daha vâsi ve daha nüfuslu bir ülkenin hükümdarıdır. Fakat buna mukabil -Çin ve Birmanya hududunda yakın bir arazide- Prens Chous namında da bir hükümdar var ki, tebaası ancak bir kaç yüz kişiden mürekkebdir!..

Bu hükümdarların protokol bakımından ehemmiyetleri, imparatorun vekili sıfatını haiz Hindistan umum valisini ziyaret için Delhiye geldikleri vakit şereflerine atılan topların sayısile ölçülür. Bunların en küçükleri için üç pare top atılır. Altı, dokuz, on iki ve ilâh... yirmi pareye kadar topla istikbal edilenler de vardır ki, Haydarabad Nizamı bu şerefe mazhar olanların başında gelir. Gene, bu hükümdarlar meyanında bir çok çocuk bulunduğu gibi beş yaşında olanlarla bir yaşını henüz doldurmuş sabiler de görülmektedir. Hatta bazıları bu yaşta müteehhil bulunmaktadırlar!.. Şunu da ilâve edelim ki, dünyanın en zengin adamları bu Hind hükümdarları arasındadır. Haydarabad Nizamile Barodo ve Pattiole mihraceleri müteaddid defa milyarderdirler...

***

Japonyanın bütün ilk mekteblerinde okuyan çocuklar, hayatlarını tanzim eden aşağıdaki on umdeyi ezberlemeğe mecburdurlar:

1 — İmparatora karşı sadık ve hürmetkâr ol.

2 — Ebeveynine sana karşı göstermiş oldukları muhabbetten dolayı, hakikî bir samimiyet ve bütün minnettarlığınla hizmet et.

3 — Kardeşlerini sev ve onlarla daima iyi geçin.

4 — Fenalığa galebe çalmak için bütün kudretini sarfet. Vatandaşlarına karşı beslediğin adalet hislerini yabancılara karşı da göster, hatta, düşmanlarına bile...

5 — İlimle fennin prensiplerini takib et. Bu suretle hatadan uzaklaşmış olursun.

6 — Maziyi tetebbü et, hali anla, fakat istikbal için çalış.

7 — Fakirlerle zulüm altında yaşayanlara acı, onlara bütün kuvvetinle yardım et.

8 — Fenalık vücude ağızdan girer: Yemek yerken, su içerken, konuşurken kendine dikkat et.

9 — Vaziyetin ne kadar mütevazı olursa olsun, daima necib bir ihtiras besle, manen yükselmeğe çalış.

10 — Ailenle evini şereflendir ve ecdadının manevî vecizelerini daima yâdet...

***

İngiliz Kralile ailei kralinin oturmakta oldukları Sandringham şatosunun içini ve dışını tezyin eden büyük, küçük saatlerin hepsi, normal saate nispetle otuzar dakika ileridir. Yedinci Edvard tahta çıktığı vakit, sarey erkânile kabul edeceği ziyaretçileri nizama alıştırmak için bu çareye tevessül etmişti. Torunu şimdiki Windsor Dükü Kral olduğu vakit, büyük babasından kalma bu âdeti lâğvedip saatleri normal bir şekilde ayar ettirmişti. Bu tebeddül, senelerdenberi Sandrigham sarayının eski ayarına alışmış olan Londra halkı arasında kilükali mucib oldu. Nihayet Kralın istifasından sonra Valide Kraliçe saatlerin tekrar yarımşar saat ilerletilmesini emretti. Bugün bu saatler, Yedinci Edvard zamanında olduğu gibi işlemektedirler.

Gene bir Fransız istatistiğine göre, Fransada «Bistro» denilen 600.000 meyhane varmış!.. Beş muhtelif ticaret ruhsatiyesine mukabil iki müskirat bayiliği ruhsatiyesi!.. Bu itibarla, Fransa bütün rekorları kırmakta, bu hususta hiçbir memleket kendisile boy ölçememektedir. Aşağıdaki mukayeseli istatistikten bu anlaşılıyor:

Fransada	70	kişiye	1 meyhane
İsviçrede	143	«	«
İtalyada	170	«	«
Holandada	200	«	«
Almanyada	246	«	«
Belçikada	410	«	«
İngilterede	430	«	«
İsveçte	3000	«	«
Norveçte	9000	«	«
Kanadada	9000	«	«

Pariste ise «Kafe-Bar» denilen, yarı kahve yarı meyhane şeklindeki dükkânlar, şehrin her köşesinde bulunmakta olup, yapılan bir hesaba göre her iki eve bir müskirat dükkânı isabet etmektedir! Tevekkeli değil...

***

Kısa süren ışıkları söndürme tedbirleri münasebetile eski zamanda Paris sokaklarına konulan ilk lâmbalardan bir nebze bahsetmeği faydadan hali görmüyorum.

Geceleri karanlık dolayısile vukubulacak sirkat ve cinayet gibi vak'aları önleyebilecek kadar Paris sokaklarının aydınlatılmasına ancak on yedinci asrın ikinci nısfında başlanmıştır. Ondan evvel, şimdi «Nur şehri» dediğimiz Paris, ayın ziyasından ve mahalle aralarındaki evlerin zemin katında yakılan Meryem Ana kandillerinin neşrettiği donuk ve solgun ışıktan başka ziyaya malik değildi. 1667 tarihinde Paris polis müdürü, sokak köşelerine asılan ilk fenerlerin resmi küşadını yapmıştı. Pek basit ve iptidaî bir şekilde olmasına rağmen, sokakların bu suretle tenviri halk arasında büyük bir sevincle karşılanmıştı. Fakat fenerler muntazaman yakılmayıp yalnız mehtabdan mahrum olan karanlık gecelerde yakılırdı...

Hikmet NİSAN

Dr. FAHRİ CELÂL
SİNİR HASTALIKLARI VE KEKELEME TEDAVİSİ
Adres: Cağaloğlu Halk Partisi karşısı. No. 2

SPOR

Askerî mektebler arasında bokslar

Müsabakalara yarın Beyoğlu Halkevinde başlanıyor

Askerî mektebler arasında diğer sporlara nazaran büyük bir mevki kazanmış olan boks maçları yarından itibaren Beyoğlu Halkevi salonunda yapılacaktır.

Maçlara pazar sabahı saat 10 da devam edilecek ve gelecek hafta cumartesi günü nihayet bulacaktır.

Maçlar iki ve üç ravund ikişer dakika olacak, yalnız son maç üç ravund olacaktır.

Maçlara Harb Okulu - Deniz Lisesi - Kuleli ve Maltepe Liselerinin boksörleri iştirak edecektir.

Cumartesi günü tartı saat 14 te yapılacak, maçlara saat 16 da başlanacaktır.

Beyoğlu Halkevi spor kolu müsabakaların muntazam yapılabilmesi için her türlü hazırlığı büyük bir dikkatle yapacaktır.

Atatürk mukavemet koşusu

27 birincikânunda Ankarada yapılacak olan Atatürk koşusuna iştirak edecek olan İstanbul takımı 25 birincikânunda Ankaraya hareket edecektir.

Dikmen, Ankara arasındaki on iki kilometre, iki yüz metrelik bir mesafede yapılacak bu koşuya diğer mıntaka atletleri de davet edilmiştir.

İstanbul ekipi: Rıza Maksud, Hüseyin, Habib, Artan ve Mafidisten mürekkebdir. Kafileye Rıza Maksud riyaset edecektir.

Hakemlerin idman meselesi esaslı bir şekle girecek

Beyoğlu Halkevi salonunda mevsim başındanberi yapılmakta olan hakem antrenmanlarının bir çok hakemler tarafından ihmal edilmekte olduğu anî olarak yapılan bir teftişten sonra anlaşılmıştır.

Yeni futbol ajanı bu mesele üzerinde esaslı tedbir almak suretile pek büyük bir ehemmiyeti olan hakemlerin idman işini, daha ciddî ve hatta mecburî bir şekle sokmak için bütün gayretini sarfedecektir. Hakemlerimizin, haftada bir defa bile olsa böyle bir idmana olan ihtiyacları esasen herkesin malûmudur.

Mektebler arasında voleybol maçları

Mektebler voleybol maçlarına bugün Eminönü ve Beyoğlu Halkevi salonlarında devam edilecektir.

Eminönü Halkevi:
Ticaret lisesi - Şişli Terakki
Istiklâl - Pertevniyal
Beyoğlu Halkevi:
İstanbul lisesi - Işık
Boğaziçi - San'at
Maçlara her iki sahada 14,30 da başlanacaktır.

B takımları arasında hususî maçlar

İstanbul Futbol Ajanlığı B takımları olan kulübler arasında hususî mahiyette iki devreli maçlar tertib edecektir.

Her hafta hangi sahada iki resmi maç varsa hususî oyunlar bu maçlardan evvel yapılacaktır.

Galatasaray, Fenerbahçe, Beşiktaş kulüblerinin B takımları aralarına daha bir kaç kulübün katılacağı zannedilmektedir.

Bu hafta yapılacak maçlar

İstanbul Futbol Ajanlığından:

22/12/940 tarihinde yapılacak lik maçları

Fener stadı:
Beyoğluspor - Süleymaniye saat 13, hakem: Muzaffer Çizer, yan hakem: Neşet - Fikret
Beykoz - İstanbulspor saat 15, hakem: Hüsnü Savman, yan hakem: Necdet - Bahaddin

Şeref stadı:
Vefa - Topkapı saat 11, hakem: Şazi Tezcan, yan hakem: Muhtar - Selâmi
Beşiktaş - Altıntuğ saat 13, hakem: Tarık - Özerengin, yan hakem: Şekib - Bülend
Fenerbahçe - Galatasaray saat 15, hakem: Ahmed Göğdün, yan hakem: Şazi - Samih.
İkinci küme maçları tehir edilmiştir.

Bahçe meraklıları

100 çeşid yediveren güller, salon palmiyeleri, manolyalar, kamelyalar, süs fidanları, envai çamlar ve saire Ortaköyde Ankara bahçesinde bulabilirsiniz.

VASİL

Cumhuriyet Halk sütunu

45 inci mektebde muallimsiz sınıflar

Aksaraydan 45 inci ilk okul talebesi velileri namına yazılıyor:

«On beş gündenberi rahatsızlık yüzünden bazı sınıfların muallimsiz kaldığını öğrendik. Çocuklarımızın imtihanlarının yaklaştığı sıralarda mektebdeki ekseri zamanlarının derssiz geçmesi günahtır. Hasta olanların yerine acaba vekil muallimler tayin olunamaz ve talebenin derslerinden geri kalmamaları temin edilemez mi?»

Üsküdardaki kömürcüler dükkânlarını açmıyorlar

Üsküdardan H. A. imzasile yazılıyor: «Mallarını ileride daha pahalıya satabilmek için bir çok kömürcüler günlerdenberi dükkânlarını açmıyorlar. Halk, ısınacak vasıta tedarik edeme - diği için çok müşkül ve perişan vaziyettedir. Üsküdar Belediyesi, bu yeni usul ihtikârın önüne geçemez mi?»

Anadolu vapur seferleri

Karilerimizden avukat Sıtkı Koral ve avukat Ziya Celâl yazıyorlar:

«Anadolu hattı vapur seferlerinin kaldırılması bir çok vatandaşın müşkülât ve fazla masrafla kırşılasmasına sebebiyet vermiştir. Yirmi dört saatte bir defa aşağıya giden ve bir defa da yukarı çıkan bir vapurun işlemesinden yapılacak ekonomi her halde fazla değildir. Bu ekonomi sık vapur işletilen hatlardan birinde temin edilse olmaz mı?»

Profesör Fahreddin Kerim Gökayın konferansı

Ruh hastalıkları profesörü doktor Fahreddin Kerim Gökay dün akşam Beyoğlu Halkevinde «cinsi hayatın rolü» mevzulu bir konferans vermiştir. Bir çok profesörler, doktorlarla mü - nevver bir tabakanın hazır bulunduğu konferansta profesör cinsi hayatın fiziyoloji ve ruhiyat bakımından etüdünü yapmış, çocukluktan itibaren inkişaf safhalarını tetkik ettikten sonra ferd ve cemiyet bakımından cinsi enerjinin tesirlerini, cinsi şoflardan ileri gelen sinir hastalıkları, Nevrozların mihanikiyetini, bunların san'at ve kültür hayatındaki tezahürlerini anlatmış, Dostoyevski ve Göte ile, eski Yunan ve Roma edebiyatında cinsi hayatın kudreti üzerindeki tahlilleri nakil ve cinsi terbiyenin lüzum ve ehemmiyetile muvazeneli cinsi hayat prensiplerini izah etmiştir.

Kemanî Reşad defnedildi

Türk musiki âleminde büyük bir boşluk bırakarak vefat etmiş olduğunu teessürle yazdığımız Kemani Reşad merhumun nâşı evvelki gün Üsküdarda Ayazmadaki hanesinden kaldırılarak son teşyi vazifesine gelmiş olan dostları ve takdirkârları elinde Karacaahmeddeki aile kabristanına defnedilmiştir.

Merhumun defin masarifini İstanbul Belediyesi üzerine almak suretile kendisine karşı kadirşinaslık göstermiştir.

Reşadın elemdide ailesi bize şu mektubu göndermiştir:

Muhterem «Cumhuriyet» gazetesine:

Kardeşimiz Reşadın irtihalinden dolayı merhum hakkındaki muhabbet ve teessürlerini izhar eden takdirkâr aşinalarile ailemizin uğradığı bu büyük eleme iştirak ve taziyet lûtfunda bulunan ve cenazesinde hazır olan zevata ve bilhassa kendisine karşı son kadirşinaslık vazifesini ifa etmiş olan muhterem İstanbul Belediyesine samimi teşekkürlerimizi sunmaya lûtufkâr delâletinizi rica ederiz.

Merhumun hemşiresi: Dürnev
Merhumun biraderi: Rıza Erer

YENİ ESERLER

Orhan Çakıroğlu

Meşhur polis hafiyesi «Orhan Çakıroğlu» nun dilden dile dolaşan muvaffakiyet, feci ve esrarengiz maceralarını ihtiva eden bu harikulâde meraklı ve heyecanlı eserin 3 üncü sayısı çıktı. Zabıta romanları arasında büyük bir rağbet kazanan bu eseri polis ve macera romanları meraklılarına tavsiye ederiz. Her kitab ayrı bir romandır. Fiatı 10 kuruş. Bütün kitabcılarda, gazete bayilerinde ve tütüncülerde bulunur. Taşra için toptan alanlar:

Semih Lûtfi Kitabevine müracaat etmelidirler.

ŞEHİR TİYATROSU

TEPEBAŞI DARAM KISMINDA
Gece saat 20,30 da
BULUNMAZ UŞAK
***
Beyoğlu İstiklâl caddesi
KOMEDİ KISMINDA
Gece saat 20,30 da
PAŞA HAZRETLERİ

SİNEMA

Adı dillerde dolaşan kadın

Holivud'da Briane Aherne, Rita Hayworth ve Glenn Ford tarafından bu isimde güzel bir film çevriliyor

Holivuddan yazılıyor:

Avrupa harbi dolayısile masrafları nı kısmakla, filimlerinin kalitelerini hafif tertib ikinci dereceye indirmekle beraber bütün Amerikan stüdyoları durmadan çalışıyorlar. Onun için burada vücude getirilen enteresan filimleri sırasile bahis mevzuu etmekten geri kalmıyorum.

İşte bugün yazıma esas ittihaz ettiğim «Adı Dillerde Dolaşan Kadın» da onlardan biridir. Columbia şirketi tarafından vücude getirilmesi kararlaştırılmış olan bu eserde baş rolleri Briane Aherne ile Rita Hayworth ve Glenn Ford aynayacaklardır.

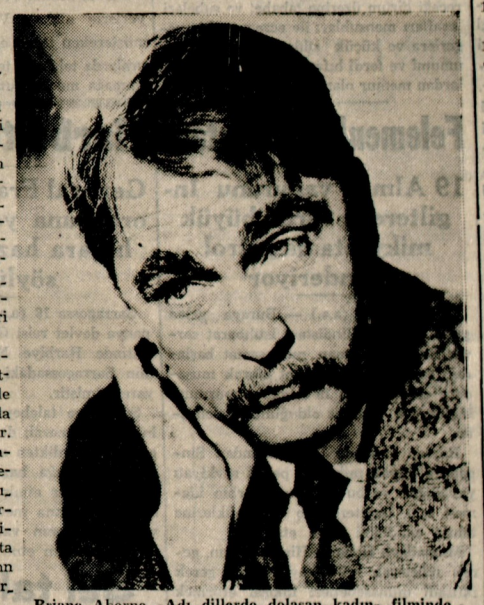

Briane Aherne «Adı dillerde dolaşan kadın» filminde...

Kordelânın mevzuu romantik bir komedidir.

Briane Aherne'i Türkiye seyircileri ilk defa Marlene Dietrich'in «Kırık Mabude» sinde görmüşlerdir. Oradaki vazifesi ikinci, hattâ üçüncü derecede bir roldü. Pek nazarı dikkate çarpmıyordu. Fakat sinema meraklıları bu vaziyete rağmen kendisini pekâlâ hatırlayacaklardır.

Briane Aherne o zamandanberi sanat sahasında çok tekâmül eseri gösterdi. Nitekim büyük bir filmde en mühim vazife olan baş karakter rolünü deruhde etmesi buna çok büyük bir delilidir.

Briane aslen İngilizdir. 1902 sensinde Worcestershire'de doğmuştur. Babası Birmingham'da mimarlık etmekte idi. Briane aktörlüğe olan istidadını annesinden tevarüs etmiştir. Genc kadın profesyonel artist olmamakla beraber birçok amatör teşekküllerinde oynamış ve rejisörlük etmiştir. Bundan dolayı oğlunu aktör olmaya teşvik eder dururdu. Briane henüz dokuz yaşında iken sahneye çıkmış ve Birmingham tiyatrolarının birinde temsil edilen Fifinella piyesinde rol almıştır. Maamafih babası, daima oğlunun kendi mesleğine intisab etmesini arzu eylemekten geri kalmadığı için onu lise tahsilini bitirdikten sonra yüksek mimar mektebine kaydettirmiştir. Heyhat, Briane aktörlüğü, mimarlıktan daha cazib bulduğu için Londradaki Savoy tiyatrosunda bir vazife ele geçirince mimarî mektebini terketmiş ve sahnede devamlı olarak görünmeğe başlamıştır. Orada iki sene hiç fasıla verilmeden oynanan «Beyaz Hamule» eserinde kendisini göstermiştir. Mensub olduğu kumpanya bir dünya turnesine çıkmış ve Briane bilhassa Avusturalya sahnelerinde oynanan eserlerde muvaffakiyet kazanmıştır.

Londraya dönünce, gene rağbet görmekte devam eden «Beyaz Hamule» piyesindeki rolünü oynamaya koyulmuş, sonra diğer birçok eserlerde, hususile «Gümüş Halat» «Bırakın, Gerald'ı Çekiştirsinler!» piyeslerinde alkışlanmıştır.

O sırada sinemaya da intisab eden san'atkâr, «Tünel», «W Plânı», «Mel'un Kadın», «Madam Guillotine» ismindeki filimleri çevirmiştir.

1940 ta Amerikaya çağrılan Briane orada ilk olarak «Wimpole Sokağının Kahramanı» kordelâsında, sonra da gene ayni kumpanyanın vücude getirdiği «Lucrecse» filminde rol deruhde etmiştir.

Fakat Türkiyede olduğu gibi bütün dünyada da nazarı dikkati celbetmesine sebeb olan eser Marlene Dietrich'in «Kırık Mabude» filminde görünmesidir. Briane bu filmi bitirdikten sonra memleketi olan İngiltereye dönmüş ve Londrada çevrilmekte olan «Ebedi İlâheler» eserinde vazife almıştır.

Tekrar Amerikaya davet olunan genc artiste dört mühim filim çevirtilmiştir: «Çeşme», «Kadınlar Dünyayı Nasıl Görürler?», «Kendi Hayatımı Yaşayorum!», «Kızıl Sylvia».

Briane kumral saçlı, mavi gözlü bir delikanlıdır. Spora çok meraklıdır. Atletizm ile fazla alâkadardır. Tenis oynamasını, ata binmesini, yüzmesini ve boks yapmasını çok sever. Ayni zamanda Holivudun en şık aktörlerinden biri sayılır. Gardrobundaki zarif elbiseleri daima arkadaşlarının gıptasını celbetmektedir. Bekârdır. Evinde tek hizmetçisile yalnız yaşar. Fakat içtimî hayattan hoşlanır. Onun için ziyaretlere gitmeğe ve misafir kabul etmeğe düşkündür. Sinema payitahtındaki kulüblerden ekserisinde âzadır. Fırsat buldukça seyahate çıkar, yeni ve eski dünyayı tanımaya çalışır.

RADYO

Bu günkü program

20/12/940 cuma

8,00 Program	18,03 Müzik
8,03 Haberler	18,30 Fasıl heyeti
8,18 Müzik	19,30 Haberler
8,45 Yemek listesi	19,45 Müzik
★	20,15 Rad. Gazetesi
12,30 Program	20,45 Temsil
12,33 Müzik	21,30 Konuşma
12,50 Haberler	21,45 Orkestra
13,05 Şarkılar	22,30 Haberler
13,20 Müzik (Pl.)	22,45 Orkestra
★	23,00 Dans müziği
18,00 Program	23,30 Kapanış

Vefat

Şeyhületibba doktor Müşir Nafiz Paşa torunu, istihkâm miralayı merhum Cemal Beyin kızı, mühendis Mahmud Hotin ve Merkez Bankası muhasebecisi Âli Boylunun baldızı Nuriye Dağdeviren uzun zamandanberi çekmekte olduğu hastalıktan kurtlamıyarak genc yaşında vefat etmiştir.

Cenazesi cuma günü Altunizade, Küçük Çamlıca caddesindeki 53 nu - maralı evinden kaldırılarak Üsküdarda Yenicamide öğleyi müteakib namazı kılındıktan sonra Karacaahmeddeki aile kabrine defnedilecektir.

***

Enver Demirci

VEFAT ETTİ

Bayan İrfan Demircinin eşi, İş Bankası muhasebe memurlarından Sıtkı ve eşi Mediha Demircinin, Eti Bank Bolkardağ - Keban tesis grupu direktörü Adnan ve eşi Atiye Demircinin, İnhisarlar umum müdürlüğü memurlarından Nuri ve eşi Güzin Gökçekin, Devlet Demiryolları hareket müfettiş - lerinden Fikret ve eşi Nermin Seynurun, Behin Demircinin baba ve kayınbabaları, İzmir esrafından, C. H. Partisi Büyükada başkanı, Ticaret ve Zahire Borsası mubayaacılarından Bay

ENVER DEMİRCİ

Allahın rahmetine intikal etmiştir. Cenazesi 20 ilkkânun bu günkü cuma günü saat 11 de Beyoğlunda Ağahamamı Faikpaşa caddesindeki Enver Demirci Apartımanından kaldırılarak Kabataş iskelesinde bekliyecek Şirketi Hayriyenin 48 numaralı vapurile saat 12 de Büyükadaya götürülüp aile kabristanına defnedilecektir.

***

Şehrimizin boya tüccarlarından ve Halkevi Sosyal yardım şubesi azasından G. H. Tuhdar Erbelli (Hoştina) kısa bir hastalıktan sonra vefat etmiştir. Cenazesi yarınki cumartesi günü saat 14,30 da Beyoğlu Balıkpazarı Üç Horen Ermeni kilisesinden kaldırılarak Şişlide aile kabristanına defnedilecektir.

Dünyanın en meşhur yıldızı
Deanna DURBIN
in hiç bir filmile kabili kıyas olmıyan
İLK AŞKI
Son ve güzel filmin ilk iraesi şerefine
BU SALI AKŞAMI
Sümer Sinemasında
GALA MÜSAMERESİ

MAVİ KUŞ
MAURİCE METERLİG'in meşhur eseri
SHIRLEY TEMPLE
Pek yakında MELEK' te

Beşiktaş SUAD PARK Sinemasında
İki büyük TÜRKÇE Şaheser
Saadet yuvası | Tüccar Horn
Seanslar: 2,30 - 7 | Seanslar: 4,30 - 9 da

BİLLÛR KÖŞK
ün 1001 Harikası

ŞEHZADEBAŞI
TURAN sinemasında
ve Tiyatrosunda bu akşam
SAN'ATKÂR NAŞİD
ve arkadaşları, okuyucu SUZAN
ve yeni VARYETE numaraları.
İKİ OYUN BİRDEN
1 - Sürpik mahkemede
2 - CİCİ BEYİM
Sinema: Gündüzleri 11 den itibaren devamlı matineler.
2 Büyük Film birden
1 - KARMELİTA
(MEKSİKALI KIZ)
LUPE VELEZ - LEON ERROL
2 - GUNGADİN
(FEDAİLER ALAYI)
Türkçe sözlü
Programa ilâveten
LONDRA HARBİ nasıl karşıladı?
Gece sinema 19,30 da başlar, 21,30 da biter. Tiyatro 21,35 te başlar. Sinema ve tiyatroya bir biletle girilir.

Merhametten Maraz

Yazan: *Stefan Zweig* — 42 — Türkçeye çeviren: *Hamdi Varoğlu*

Ve bu, böylece, taşkın, coşkun, kaynar bir neş'e tufanı halinde devam ediyordu... Hummalı bir hastanın sözlerini dinlerken, bu hummanın, en bariz bir dimağ teşevvüşüne alâmet olduğunu gören ve hastanın nabzını, kuşku ile muayene eden bir doktor gibiydim. Sel gibi akan gözlerini, fıkırdak bir kahkaha, hafif bir köpük gibi her örtü tükçe ürperiyordum. Çünkü, hakikati bilmediğini, aldandığını, onu bizim aldattığımızı biliyordum. Nihayet sustuğu zaman, gece vakti trende giderken, tekerleklerin birdenbire durmasile sıçrayarak uyanır gibi, uyandım. Fakat o, hemen tekrar başladı:

— E, ne diyorsunuz bu işe? Neye öyle sersem gibi, pardon, korkmuş gibi duruyorsunuz? Neye susuyorsunuz? Anlattıklarım sizi sevindirmedi mi?

Sıkışıp kalmıştım. Samimî, hararetli bir eda ile cevab vermenin tam sırasıydı, yoksa, bir daha buna imkân kalmayacaktı. Fakat, yalan söylemek hakkında, henüz zavallı bir müptedi idim. Zorla kekeledim:

— Nasıl böyle söylersiniz? Sadece hayret içindeyim, o kadar... Takdir edersiniz... Viyanalılar, büyük bir sevinçten bahsederken «çivilenmek» tabirini kullanırlar. Benim de sizinle beraber son derece sevindiğime şüphe yok.

Soğuk ve yapma ifadesinden Edit sıkıldığımı gördü ve zaman değişti. Daldığı tahayyülden çıkarılan bir kimse gibi, hafifçe irkildi, kaşları çatıldı.

— İyi ama, o büyük sevincinizin pek farkına varamadım.

Söylediği sözlerdeki hakaret manasını anlamıştım. Kendisini teskine çalıştım.

— Aman ne çocuksunuz...

Edit, isyan etti:

— Bana mütemadiyen, çocuk diyip durmayın! Biliyorsunuz ki buna tahammül edemiyorum. Siz, yaşça benden o kadar büyük müsünüz? Pek fazla hayret etmemenize ve bilhassa... pek... Pek alâkadar olmayışınıza şaşmakta haklıyım zannederim. Hem, niçin, sevinmiyecekmişsiniz? Burası bir kaç ay kapalı kalacağına göre, siz bir müddet tatil yapmış olacaksınız. Kahvede arkadaşlarınızla buluşabilecek, onlarla kâğıd oynayacak ve hastabakıcılıktan kurtulmuş olacaksınız. Evet, evet, eminim, sevinmeniz icab eder. Güzel bir zaman geçirmeniz yaklaşıyor.

Sözlerinde öyle acı bir ifade vardı ki, kalbimin en derinine kadar müteessir oldum. Edit'in çok çabuk öfkeye kapıldığını bildiğim için, muhavereyi değiştirmek üzere, kavgayı alaya çevirmeğe çalıştım.

— Güzel zaman mı, ne söylüyorsunuz? Süvariler için, temmuz, ağustos, eylûl ayları güzel zaman olabilir mi? O aylar, bizim için can sıkıcı, en gürültülü mevsim olduğunu bilmez misiniz? Evvelâ, manevra hazırlıkları, sonra, Bosnava yahud Galiçyaya doğru yürüyüş, daha sonra asıl manevralar ve büyük resmi geçidler! Zabitler sinirlenir, efrad yorgunluktan harab olur, sabahtan akşama kadar, öldürücü bir çalışma! Eylûl sonuna kadar böyle!

— Eylûl sonuna kadar mı?..

Edit, birdenbire dalgınlaştı. Zihni bir şeyle meşgul gibi görünüyordu. Nihayet:

— Peki, o halde... Ne zaman... Ne zaman geleceksiniz?

Kavrayamadım Ne demek istediğini hakikaten anlayamamış ve gayet masumane:

— Nereye? diye sormuştum.

— Mütemadiyen böyle saçma sualler sormayın! Bizi ziyarete! Beni ziyarete a canım!

— Engadine mi?

— Başka nereye olacak? Paraguay'a değil ya!

Sanki alelâde bir şeymiş gibi bahsettiği bu Engadine seyahat fikri, bu saçma düşünce, dünyada aklımdan geçmezdi. Ben ki, cebimde kalan son yedi kuruncuğu çiçeğe sarfetmiştim ve Viyanaya yaptığım her seyahat, yarı ücret vermeme rağmen, bir nevi lüks sayılırdı!

Can ve gönülden gülerek:

— Siz, sivillerin, askerler hakkında ne düşündüğünüz nasıl anlaşılıyor, dedim. Elimizi kasketimize götürüp «Allahaısmarladık albayım, şimdilik askerlik oynamağı canım hiç istemiyor! İleride, keyfim olduğu zaman görüşürüz!» der, çeker gideriz değil mi? Tam manevra mevsiminin ortasında, sekiz gün kalmak üzere İsviçreye gitmek istediğimi haber verirsem, mafevkimin bunu nasıl karşılayacağını görmek isterdim! Kimbilir beni nasıl haşlar. Azizem Edit, size, herşey çok kolay gibi görünüyor.

— İnsan meram ederse her iş kolaylaşır! Sanki kışla şizsiz olmazmış gibi yapmayın! Siz bulunmadığınız zaman, aptal Rütenyalılara bir başkası talim ettirir. İzin meselesini de babam yarım saat içinde halleder. Harbiye Nezaretinde kıyamet kadar adam tanıyor, onlardan birinin bir sözile her istediğiniz olur.

Manasız bir şeydi ama, bu tasasızlık beni öfkelendirdi. Ordu, insana, zamanla bir nevi meslekî vicdan aşılayor. Tecrübesiz bir genc kızın, bizler için yarı ilâh olan, Harbiye Nezaretindeki generalleri, babasının aylıklı adamlarıymış gibi, böyle istediği gibi kullanabilmesi, gücüme gitti. Buna rağmen, alaycı tavrımı elden bırakmadım.

— Âlâ, dedim. İzin, İsviçre, Engadine, hiç de fena değil! Eğer, dediğiniz gibi, bu mezuniyeti, benim tarafımdan ricalara, minnetlere lüzum kalmadan, hazırcacık getirip verirlerse, mükemmel! Fakat, babanızın, bu mezuniyetten gayrı, Harbiye Nezaretinden, mülâzım Hofmiller için hususî bir seyahat masrafı da koparması lâzım.

Simdi, irkilmek sırası ona gelmişti. Sözlerimin onun anlayamadığı bir mana taşıdığını hissediyordum. Kaşları, sabırsızlanan gözlerinin üzerinde daha falza çatıldı. Daha açıkça konuşmak lâzım geldiğini gördüm.

— Böyle bir seyahatin kaça mal olacağı hakkında bir fikriniz var mı, matmazel Edit? dedim.

Safiyetle sordu:

— Ha! Mesele bu mu? Yol masrafı pek müthiş bir yekûn tutmasa gerek.

Bu sefer, can sıkıntımı gizliyemedim. En hassas tarafıma dokunmuştu. Dediğim gibi, şahsıma aid bir metelik servetim yoktu. Ve yanımda, paradan istihfafla bahsedildiği zaman, daima fenama giderdi. Benim kötürümlüğüm de burada idi, benim de bu meselede koltuk değneğine ihtiyacım vardı. İstemiyerek adeta kaba davrandım.

— Tabiî tutmaz. Fakat ne de olsa bir kaç yüz kuron gider ya? Ehemmiyetsiz şey değil mi? Ağza almağa değmez diyorsunuz değil mi? Fakat, benim rütbemde bir subayın, para işini nasıl idare ettiğini hiç düşündünüz mü?

Edit bana, hâlâ yarı kapalı gözlerile ve edindiğim budalaca kanaate göre, istihfafla baktığı için, birdenbire, ona, bütün fakirliğimi anlatmak ihtiyacını duydum. Geçen gün o, salonda, bizim karşımızda, inadına tekermeker yürüyerek bizi nasıl tazib etmek ve saygısız sıhhatimizden, bu tahrik edici manzara ile nasıl intikam almak istediyse, ben de, hayatımın bütün darlığını ve bütün fakirliğini ona göstermekte, mağrur bir zevk duyuyordum.

— Bir mülâzım ne kazanır, bilir misiniz? Bunu hiç düşündünüz mü? Mu - hakkak ki düşünmediniz. Pekâlâ! Söyliyeyim de bilin. Her ayın başında iki yüz kuron alır ve ay otuz çekerse bahtiyardır. Bu para ile yer içer, terzisine, kunduracısına para verir, mevkiinin icab ettirdiği bütün masrafları karşılar. Allah saklasın, atına bir şey olmayagösün! Eğer parasını iyi idare edebilirse, mütemadiyen benimle alay mevzuu yaptığınız o kahvede fink atmak, bir fincan kremalı kahvenin ihtiva ettiği bütün yeryüzü zevklerini tatmak için, elinde birkaç kreutzerden ibaret parası kalır!

Teessüre kapılıp bu kadar ileri gitmenin manasız, kötü bir şey olduğunu bugün idrak ediyorum. Dünyadan uzak, şımartılarak büyütülmüş on yedi yaşında bir çocuk, koltuğuna çivilenmiş oturan bu kötürüm genc kız, paranın kıymeti ve bizim yaldızlı sefaletimiz hakkında nasıl fikir sahibi olabilirdi? Fakat, hayatımın binbir türlü ufaktefek mahrumiyetlerinin öcünü bir kimseden çıkarmak arzusu beni kavramıştı ve indirdiğim darbelerin şiddetini düşünmeden, körü körüne vuruyordum.

Gözlerimi kaldırıp Edit'in yüzüne bakar bakmaz, kabalık ettiğimin farkına vardım. O, hastalara mahsus ince duygusile, beni, istiyerek en zayıf yerimden vurduğunu derhal hissetmişti. Yanaklarına, anî bir kırmızılık yayıldı. Ellerile yüzünü örttü. Sonra:

— Bir de... Bana bu kadar pahalı çiçekler alıyorsunuz, dedi.

Sıkıcı bir an oldu ve bu an, uzun müddet sürdü. Ben onun karşısında utanıyordum, o benim karşımda utanıyordu. İstemiyerek birbirimizi rencide etmiştik ve bir kelime söylemekten çekiniyorduk. Birdenbire, rüzgârın ağaçlara çarparak estiğini, aşağıda, bahçede tavukların gıdakladıklarını işittik. Uzaktan büyük yoldan geçen bir arabanın, gürültüsü, zaman zaman kulağımıza geliyordu.

[Arkası var]